

T.C

NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ ÜNİVERSİTESİ

HACI BEKTAŞ VELİ ARAŞTIRMA VE UYGULAMA ENSTİTÜSÜ

TÜRKİYE'DE MUSAHİPSİZ OTMAN BABALILARDA RİTÜELLER

Tezi Hazırlayan

Merve ÇAVUŞ

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi Hulusi YILMAZ

Alevi Bektaşî Kültürü Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Ocak 2022

NEVŞEHİR

T.C

NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ ÜNİVERSİTESİ

HACI BEKTAŞ VELİ ARAŞTIRMA VE UYGULAMA ENSTİTÜSÜ

TÜRKİYE'DE MUSAHİPSİZ OTMAN BABALILARDA RİTÜELLER

Tezi Hazırlayan

Merve ÇAVUŞ

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi Hulusi YILMAZ

Alevi Bektaşî Kültürü Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Ocak 2022

NEVŞEHİR

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi belirtirim.

Tezi Hazırlayan

Merve ÇAVUŞ

TEZ YAZIM KILAVUZUNA UYGUNLUK

“Türkiye’de Yaşayan Musahipsiz Otman Babalılarda Ritüeller ” adlı Yüksek Lisans tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Tez Yazım Kılavuzu’na uygun olarak hazırlanmıştır.

Tezi Hazırlayan

Danışman

Merve ÇAVUŞ

Dr. Öğr. Üyesi Hulusi YILMAZ

Alevi-Bektaşî Kültürü Anabilim Dalı

Dr. Öğr. Üyesi İlgar BAHARLU

KABUL VE ONAY

Dr. Öğretim Üyesi Hulusi YILMAZ danışmanlığında Merve Çavuş tarafından hazırlanan “**Türkiye’de Musahipsiz Otman Babalarında Ritüeller**” bu çalışma, jürimiz tarafından Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Hacı Bektaş Veli Araştırma ve Uygulama Enstitüsü Alevi-Bektaşî Kültürü Anabilim Dalında **Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

.../.../20...

JÜRİ

İMZA

Danışman Üye: Dr. Öğr. Üyesi Hulusi YILMAZ

Üye : Prof. Dr. Mehmet DÖNMEZ

Üye : Doç. Dr. Serkan KÖSE

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulunun.....tarih ve..... sayılı kararı ile onaylanmıştır.

.../.../20...

Dr. Öğr Üyesi İlgar BAHARLU

TEŞEKKÜR

Bu çalışmada beni yönlendiren, emeğini ve desteğini esirgemeyen danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Hulusi Yılmaz'a, alan araőtırmasında çalıőmamıza katkıda bulunan tüm canlara, bu süreçte bana evlerini aan Hayati Dağlıoğlu Baba'ya ve kıymetli eőli İnci Dağlıoğlu'na, büyükbabam Ahmet avuş ve babaannem Neziha avuş baőta olmak üzere tüm aileme teşekkür ederim.

ÖZET

Balkanlarda 16. yüzyılın önemli kutup evliyalarından biri olan Otman Baba tarihi kişiliği ile bölgede önemli tesir yaratmıştır. Nereden geldiği ile ilgili hakkında çeşitli bilgiler mevcut olan Otman Baba'nın Timur ile Anadolu'ya geldiği düşünülmektedir. Kalenderi dervişleri gibi Anadolu da bir müddet gezdikten sonra asıl ününü Balkanlarda kazanmıştır. 1478'de öldükten sonra kendisine bağlı derviş grupları Otman Babalılar olarak anılmıştır.

Otman Babalılar tarihte meskûn oldukları yer bugün ki Bulgaristan'dır. Kendi aralarında on ikili ve yedili olmak üzere iki farklı erkâna sahip Otman Babalı bulunmaktadır. Kuzey Bulgaristan'da yaşayanlar on ikili erkâna sahiptir. Bunlar, Bektaşî tarikatı şemsiyesi altına giren Şeyh Şücaeddin Veli Ocağının etkisiyle on iki erkâna dönüşmüş Babalılardır. Güney Bulgaristan'da yaşayanlar yedili erkâna sahiptir. Kendilerini yedili, Babalı, Musahipsiz ya da Tek Menzilli olarak adlandırırlar. Otantik olarak Otman Baba süreğini devam ettiren dini gruptur.

Osmanlı Devletinin dağılmasından sonra Babalı grupları Türkiye'ye göç etmek zorunda kalmışlardır. Trakya bölgesinde; Tekirdağ, Edirne ve Kırklareli'nde yaşamaktadırlar. Kimliklerini devam ettirmek için mücadele etmek zorunda kaldıkları sorunlar vardır. Bunların başında Şeyh Şücaeddin Veli Ocağının üst ocak iddiası ile hiyerarşik bağ kurma iddiası vardır. Diğerleri ise yedi sembolizminin özgünlüğünün araştırmacılar tarafından farklı anlamlandırılmasıdır.

Bu çalışma temelde iki tartışma (ya da konu) üzerine tasarlanmıştır. İlk olarak Otman Babalılarının kültürel belleği inşa ediş biçimleri, modernleşme sürecinde bu kimliğin nasıl bir dönüşüm içerisinde olduğu yaşanan dönüşüme karşı nasıl bir direniş gösterildiği üzerinde durulmaktadır. İkinci olarak Türkiye'de yaşayan Otman Babalılarının inanç pratiklerini günümüzde nasıl yürüttükleri anlatılmaktadır. Bu çerçevede Tekirdağ/Çorlu-Türkgücü köyünde katıldığımız Otman Baba Anma Cemi ayrıntılarıyla verilmiştir.

ABSRTACT

Otman Baba, one of the important pole saints of the 16th century in the Balkans, had a significant impact on the region with his historical personality. It is thought that Otman Baba, who has various information about where he came from, came to Anatolia with Timur. Like the Kalenderi dervishes, he gained his real fame in the Balkans after traveling for a while in Anatolia. After he died in 1478, the dervish groups affiliated to him were called Otman Babalılar.

The place where Otman Babalılar settled in history is today's Bulgaria. There is Otman Babalı, who has two different groups among themselves, on ikili and yedili. The inhabitants of Northern Bulgaria have on iki erkân. These are the Babalı who were transformed into on iki erkân under the influence of the Şeyh Şücaeddin Veli Ocağı, which came under the umbrella of the Bektashi order. Those living in Southern Bulgaria have yedi erkân. They call themselves the yedili, Babalı, musahipsiz, tek menzilli. It is the religious group that authentically continues the existence of Otman Baba.

After the collapse of the Ottoman Empire, Babai groups had to migrate to Turkey. In the Thrace region; They live in Tekirdağ, Edirne and Kırklareli. There are problems they have to contend with to maintain their identity. Chief among these is the claim of establishing a hierarchical connection with the upper hearth claim of Şeyh Şücaeddin Veli. The other is the different interpretation of the originality of the seven symbolism by the researchers.

This study is basically designed around two discussions (or topics). First of all, it is focused on the ways in which the people of Otman Baba built the cultural memory, how this identity is in a transformation in the process of modernization, and what kind of resistance is shown against the transformation. Secondly, it is explained how Otman Baba people living in Turkey carry out their religious practices today. In this context, "Otman Baba Anma Cemi," which we attended in Tekirdağ/Çorlu-Türkgücü village, is given in detail.

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK.....	i
TEZ YAZIM KILAVUZUNA UYGUNLUK.....	ii
KABUL VE ONAY.....	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
ÖZET.....	v
ABSRTACT.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
1.BÖLÜM.....	1
Giriş.....	1
1.1. Araştırmanın Amacı.....	2
1.2. Araştırmanın yöntem ve teknikleri.....	2
1.3. Teknik Araçlar.....	3
1.4. Kavramlar.....	4
1.4.1. Alevilik.....	4
1.4.2. Bektaşilik.....	6
1.4.3. Musahiplik.....	7
1.5. Otman Baba'nın Tarihi Şahsiyeti.....	8
2.BÖLÜM.....	11
SAHA ÇALIŞMASI VE ARAŞTIRMA BULGULARI.....	11
2.1. Musahipsiz Otman Babalılarda Kimlik.....	11
2.2. Musahipsiz Otman Babalılarda Cem Ritüeli.....	16
Sonuç.....	50
Kaynakça.....	52
EKLER.....	54
ÖZGEÇMİŞ.....	62

1.BÖLÜM

Giriş

Trakya bölgesinde yaşayan musahipsiz Otman Babalılar üzerine yürütülen bu çalışmanın ilk bölümünde tarihi bir kişilik olan Otman Baba'nın kim olduğu Otman Baba Velâyetnamesi paralelinde ele alınacaktır. İkinci bölümde ise musahipsiz Otman Babalıların kendilerini (kimliklerini) tanımlama biçimleri, tarihlerini kurgulayışları, kimliğin yeniden inşası, sürdürülmesi ve korunmasında rol alan unsurlar üzerine çalışılacak bu bağlamda inanç pratiklerine yer verilecektir.

Assmann kimliği iki tezle formüle eder; ilkinde ben dışarıdan içeriye doğru oluşur. Grubun biz kimliği, bireyin ben kimliğinden önce gelir. İkincisinde ise ortak kimlik yani biz kimliği bizi kuran ve taşıyan bireylerin dışında yoktur. (Assmann, Kültürel Bellek, 2018, s. 140)

Ortak kimlik ya da *biz kimliği* dediğimiz zaman bir grubun yaratıp kendisi ile özdeşleştirdiği imgeyi anlarız. Kendini bu kimlikte tanımlayanların varlığı ölçüsünde var olur ve grup üyelerinin bilincindeki canlılığı ölçüsünde, onların düşünce ve eylemlerini etkilediği ölçüde güçlü veya zayıftır (Assmann, Kültürel Bellek, 2018, s. 142). Çalışmamızda musahipsiz Otman Babalılarda kültürel belleğin yeniden üretimi, modern yaşama rağmen sürdürülmesi ve varoluş mücadelesi içerisinde kendilerini ifade ediş biçimleri üzerinde durulacaktır.

Assmann kültürel belleğin işlevini yerine getirebilmesi için bazı koşulların yerine getirilmesi gerektiğini söyler; öncelikle bireyin katıldığı ritüellerin kaydının yapılması gerekir bu sözlü kültürlerde şiirsel biçimde yapılır. Bilginin uzun süre korunabilmesi için insanoğlunun geliştirdiği önemli bir bellek tekniğidir. İkinci olarak kaydedilen ritüellerin belirli zaman aralıklarıyla yeniden tekrar edilmesi gerekir. Üçüncü olarak, toplumsal katılım gerekir. Belleğin etkisi toplumsal katılımı doğru orantılıdır. Kültürel belleği taşıyan ve koruyan insanlar (şaman, dede, zakir gibi) uzmanlaşmış kimselerdir. Kültürel belleği edinebilmek için ritüeller uygulanırken bizzat katılmak gerekir. Yazısız kültürlerdeki kültürel belleğe, hazır bulunmaktan başka türlü katılmak mümkün değildir. Kolektif bellek (bayramlar, yaslar, oruçlar, cemler, türbe

ziyaretleri, adaklar gibi) ritüellere katılım, saygı duyma ve koruma ile taşınır ve grubun kimliği korunur (Assmann, 2018, s. 65). Sahadan elde edilen veriler doğrultusunda grubun inanç pratiklerine ayrıca yer verilecektir.

1.1. Araştırmanın Amacı

Çalışmamız Trakya bölgesinde yaşayan musahipsiz Otman Babalıların sahada var olduklarının tespiti üzerine yürütülmüş bir çalışmadır. Bulgaristan'dan göç ile Türkiye'ye gelmiş olan musahipsiz Otman Babalıları kimliklerini korumak ve geleceğe aktarmak adına bir mücadele yürütmektedirler. Musahipsiz Otman Babalıların Şücaeddin Veli Ocağı ile bağları kopmuştur. Ancak bu durum göz önünde bulundurularak onların inançsal aidiyetlerinin olmadığını, Şücaeddin Veli Ocağı ile bağlantısı devam eden talip topluluğunun hizmetlerinin devam ettiğini söylemek pek mümkün görünmemektedir.

Burada çalışmamızın temelini hizmetlerini otantik olarak devam ettiren, değişim ve dönüşümler karşısında kimliği için direnen musahipsiz Otman Babalıları oluşturmaktadır.

1.2. Araştırmanın yöntem ve teknikleri

Bu çalışmada nitel araştırma teknikleri esas alınmıştır. Birebir görüşmeler, odak grup görüşmeleri ve yerinde gözlemlere yer verilmiştir.

Nitel araştırma tekniği kullanan araştırmacılar kişilerin kendi ortamlarını semboller, ritüeller, sosyal yapılar ve roller aracılığıyla nasıl anlamlandırdıkları ile ilgilenir. Bu çalışmada bireylerin gündelik hayatlarını nasıl yapılandırdıkları, gündelik hayatlarında dinsel pratiklerin yer alışı biçimi anlaşılmasına çalışılmıştır. Açık uçlu sorular sayesinde katılımcıların dinlenmesi görüşmelerin devamında sorulacak olan soruların şekillenmesini sağlamıştır (Creswell, 2016, s. 51). Ancak görüşmelerde bazen doğrudan yöneltilmiş sorulara, anlatılara ve kişilerin hayatlarından verdikleri örneklere de yer verilmiştir.

Çalışmamız 4 il ve bu illere bağlı 8 yerleşim biriminde yürütülmüştür. Haskova ve Kırcalı'den Türkiye'ye göç ederek Tekirdağ'ın Çorlu ilçesi, Çorlu Sağlık Mahallesi, Türkgücü köyü, Kırklareli'ne bağlı Babaeski ilçesi ve Alpullu mahallesi Edirne'ye

bağlı Köşan Çiftliği köyü, İstanbul Zeytinburnu ve Sefaköy' de yaşamlarını sürdüren musahipsiz Otman Babalılarla (Saygı H. , 2013, s. 191) görüşmeler yapılmıştır.

Araştırmamıza konu olan yerleşim birimlerinden Zeytinburnu ve Sefaköy dışındaki yerler en az bir kere ziyaret edilmiştir. Ritüellerin düzenli olarak yapıldığı ve geleneksel yapının yaşatılmaya çalışıldığı yerleşim birimlerine ise birden fazla gidilerek, bu alanda çalışmalar yürütülmüştür. İstanbul Zeytinburnu ve Sefaköy'de sadece inanç önderi olarak kabul ettiğimiz kişilerle görüşülmüş burada ritüellere dair kayıt alınmamıştır.

Görüşmeler genellikle cem öncesinde katılımcıların yoğun olduğu bir ortamda gerçekleştirilmiş, devamında cem boyunca kayıtlar alınarak gözlem yapılmıştır. Ev ziyaretlerinde ve yemeklerde daha önceden planlanmadan gerçekleşen görüşmelerde değerlendirmeye alınmıştır.

Nitel yöntemler kişisel deneyimleri ve pratikleri değerlendirmede, grup görüşmelerindeki çeşitli tartışmaları değerlendirirken kapsamlı bir analize olanak sağlamıştır. Topluluğun bir üyesi olmamam bu süreçte yerinde ve uzun süreli gözlemler yapmama engel olmamış aksine karşılıklı saygı ve güvene dayalı, araştırma grubunun sınırlılıkları kendisinin belirleyebildiği bir çalışma gerçekleştirilmiştir.

1.3.Teknik Araçlar

Saha çalışmalarımızda kamera, fotoğraf makinesi ve ses kayıt cihazı kullanılmıştır. Katıldığımız ritüellerin ve yapmış olduğumuz mülakatların video kayıtları yapılmış, aynı zamanda ses kaydı alınmıştır. Akşam saat yedide başlayan cemler gece yarısından sonra bittiği için her cemde 8 ile 10 saat arasında kayıt alınmıştır. Bu nedenle kayıt cihazlarının yeterli bellekte olmasına bir sorun çıktığı takdirde kayıtların kesintiye uğramaması adına yedek cihaz bulundurmaya özen gösterilmiştir. Ritüel ve mülakat kayıtları tüm ihtimaller göz önünde bulundurularak güvenilir cihazlara yedeklenmiştir.

Bulunulan ortamın doğallığını bozmamak adına kameranın boyutuna, kayıt yapmak için bulunduğu yere dikkat edilmiştir. Kamera doğallığı bozmadan en iyi çekimin yapılacağı yere kurulmuştur ve sürece müdahalede bulunmamaya özen gösterilmiştir.

Kayıt almamızın istenmediği yerlerde sadece not tutulmuş kayıt için ısrarcı olunmamıştır.

Mülakatlarda babaların ve zakirlerin kendi arşivlerinde bulunan veriler çoğu zaman fotoğrafları çekilerek kayıt altına alınmış özellikle zakirlere ait defterlerde yer alan veriler dijital ortama aktarılmıştır.

Çalışma takvimine uyularak 3 ay boyunca sürdürülen saha çalışmamız sonucunda elde edilen veriler bilgisayar ortamında tasnif edilmiş ve sahada tutulan notlarla paralel olarak çözümlenmesi yapılmıştır.

1.4. Kavramlar

Alevilik ve Bektaşilik iç içe geçmiş inanç sistemleri oldukları için genellikle bir arada kullanılır. Her ikisinin kurucu belleğinde aynı kutsal kişiler vardır. Ritüeller birbirine çok benzerler. Alevi dedelerinin önemli bir bölümünün hiyerarşik olarak Bektaşiliğe bağlı olmasından ötürü bu iki kavram bir arada anılır. Bu yüzden bazı araştırmacılar Alevilere “Köy Bektaşileri” (Melikoff, 1993, s. 33), bazıları ise Bektaşiliği, Aleviliğin şehirlerdeki görünümü şeklinde değerlendirmiştir (Şapolyo, 1964, s. 254). Melikoff’a göre, Alevilik, Bektaşilikten ayrılamaz. Çünkü her iki deyim de Türk halk İslamlığı olgusuna bağlıdır (Melikoff, 1993, s. 29).

1.4.1. Alevilik

Ansiklopedik sözlükte “*Hz. Ali’ye muhabbet eden, Ali taraftarı, Ali’ye mensup, Ali soyundan gelen, Hz. Ali’yi, Hz. Peygamberden sonra imamet ve fazilet bakımından önder ve üstün kabul edenlere Alevi, bu düşünce de Alevilik*” (Gökbel, 2019, s. 53-54) olarak tanımlanmaktadır. Aleviliği sözlü ve yazılı geleneği ile değerlendiren Ali Yaman ise Anadolu Aleviliğini kendine özgü bir İslam anlayışı olarak yorumlamaktadır. Alevilik, “*tarihsel ve sosyal koşulların doğal bir sonucu olarak, kitabi olmaktan çok sözlü geleneğe dayalı, eski inançların ve mitolojinin İslami şekiller altında yaşamaya devam ettiği bir halk İslamlığıdır*” (Yaman, 2012, s. 47). Rıza Yıldırım, Aleviliğin tarihsel dönüşümlere göre değerlendirilmesi gerektiğini düşünür. 16. yüzyıla kadar olan oluşum dönemi, 16. yüzyıldan günümüz modernleşme dönemine kadar olan geleneksel dönem ve günümüz modern dönem. Aleviliğin temel kurumsal yapısı ve inanca ilişkin referansları geleneksel dönemde

standartlaşmıştır. Bu dönemin Aleviliğini tanımlayan temel inanç ve ibadet biçimleri kolektif bellekte nettir. İnanç içeriği, miraç, kırklar meclisi, yolun kuruluşu, cenkler, güruh-ı naci, gadirhum, Hz. Muhammed'in hayatı, Hz. Ali'nin ölümü ve Kербela gibi konular üzerine şekillenir (Yıldırım, 2018, s. 317-392). Tipik bir Alevinin üç temel şartı sağlaması gerekir: 1- Kalıtsal olarak belirlenmiş mürşidine bağlılık, 2- Musahip tutmak ve onun kavline uymak, 3- Her yıl görgüden geçmek (Yıldırım, 2018, s. 86). Alevilik adlandırması Bektaşilik, Kalenderilik, Haydarilik, Ağuçenliler, Dede Garkınlılar, Babailer, Baba Mansurlular gibi tasavvuf akımlarına nazaran yeni ortaya çıkmış bir kavramdır. Daha önce Kızılbaş olarak adlandırılan yukarıdaki tasavvufi akımlar bu ismin pejoratif anlam kazanmasından sonra Alevi ve Alevilik adlandırması ile anılmaya başlamışlardır (Ocak, 1989, s. 369) Alevilik bu yüzden çok fazla geçmişi olmayan bir kelimedir. Ersal, Aleviliğin Kızılbaş-Bektaşî zümrelerini tanımlamak için şemsiye kavram olarak kullanılmasını hızlandıran etkinin saha üzerinde çalışan kişilerin kavramı çok çabuk sahiplenmesi olduğunu düşünür. Fakat bu sahiplenme terminolojik tanımların yerleşmesine müsaade etmeden Zındık, Mülhid, Rafızî, Kızılbaş, Işık, Torlak, Kalenderi, Bektaşî vb. adlandırmaları Alevi kavramı içinde eritmiştir (Ersal, 2016, s. 11) Alevilik kavramının kullanımı Alevi inanç alanını dışında Sünni inanç alanını kuşatacak kadar geniştir. Kadiri, Mevlevi, Bektaşî benzeri birçok tarikat yapılanmasını Alevi olarak adlandırmak mümkündür (Korkmaz, 1993, s. 107). Bu yüzden Alevilik bu tarikatların inanç yapısındaki farklılıkları göstermek bakımından pek kullanışlı değildir. Bunun yerine her inanç kendini nasıl tanımlıyorsa öyle kabul edilmelidir. Erdebil Ocağı, Baba Mansur Ocağı, Dede Garkın Ocağı, Bektaşî Ocağı, Otman Baba Ocağı gibi her biri kendi evliyasını kutup olarak kabul eden ocakların ayrı adlandırılması sahanın anlaşılması bakımından önemlidir. Yine, Alevilik olarak adlandırılan bu inanç zümreleri kendilerini ortak olan inanç ve ritüeller üzerinden belli ederler. Buna göre, Alevilik inancına mensup zümrelerde hulul, tenasüh inançları bulunur. Birlik, Görgü, Dar ve Musahip Cem ritüelleri ile ibadetlerini yerine getirirler. Genel olarak bu inanç ve ibadet özelliklerini gösteren gruplar günümüzde Alevi olarak adlandırılmaktadır.

1.4.2. Bektaşilik

Hacı Bektaş Veli kültü etrafında oluşmuş olan tasavvufi zümreye Bektaşilik adı verilir. İran'ın Kuzey doğusunda bulunan Horasan bölgesinin Nişabur kentinde doğan Hacı Bektaş Veli, Moğol istilası ile göçe zorlanan zümreler arasında Anadolu'ya gelmiş ve Baba İlyas'ın müridi olmuştur. Babai isyanında bir müddet ortada görünmeyen Hacı Bektaş Veli daha sonra Suluca Karahöyük'te ortaya çıkmıştır. Elvan Çelebi, Menakıbu'l Kudsiyye'de Hacı Bektaş Veli'yi manevi mertebesi oldukça yüksek bölgesinde hatırı sayılır bir şeyh olarak sayıldığını aktarır (Yıldırım, 2019, s. 98). Saygınlığı ve karizması menkıbevi anlatımla bir müddet sonra müritleri olan Abdal Kumral, Abdal Mehmet ve bilhassa Abdal Musa tarafından Anadolu ve Balkanlara taşınmıştır (Gökbel, 2019, s. 133).

Bektaşiliğin tarihini iki aşamada ele almak gerekir. Birincisi, 13.yüzyıldan 15.yüzyıla kadar olan oluşum dönemidir. İkincisi, 16. Yüzyıldan günümüze kadar tarikat erkânının kurumsallaşmış ve standartlaşmış olduğu dönemdir. Teşekkül dönemi, Rum Abdallarının Babai isyanından sonra varlıklarını devam ettirmek için Hacı Bektaş Veli'nin etrafında toplandığı bir dönemdir (Gökbel, 2019, s. 133). Dergâh, yeni kurulan Osmanlı Devletinin dinen bağlandığı manevi bir ocak olmuştur. Rum Abdallarının Anadolu'da ve Balkanlar'da fetihlere katıldıkları bir dönemdir.

Dimetoka'da ki Kızıl Deli Sultan ocağından gelen Balım Sultan ile başlayan gelişme devresi tarikat erkân ve adabını tam olarak geliştirdiği ve standartlaştığı bir dönemdir. Bu dönemde Osmanlı Devleti Şah İsmail tehdidi karşısında Bektaşî tarikatına üst düzeyde bir siyasi destek vermiştir. Bektaşî tarikatı Rum Abdallarının yüzyıllardır geliştirip çeşitlendirdiği tarikatları kendi çatısı altına alma gücünü bulmuştur. Bu vesile ile on iki erkân üzere geliştirmiş olduğu adap ve erkânı diğer tarikatlara benimsetmiştir. Çatısı altına aldığı tarikatların postnişin atamalarını yine devlet gücünü arkasına alarak kendi iradesine almıştır (Yıldırım, 2019, s. 290).

Anadolu ve Balkanlarda yaşayan konar-göçer Müslümanlar ile fetihçi gaziler ve onların manevi destekçisi abdallar aynı sosyal tabana dayanmaktadırlar (Yıldırım, 2019, s. 135). Bu sosyal tabandan ortaya çıkan Bektaşilik Osmanlı Devletinin himayesinde ihtişamlı bir gelişme gösterirken, karşısında Safevi Devletinin içinden çıkıp geldiği Erdebil Ocağı vardı. Her ikisi de Anadolu'da nüfuz kazanma çabasında

olmuştur. Bu çaba Bektaşî tarikatı etki sahasında bir Bektaşî kimliği geliştirirken karşısında Erdebil ocağı ile Kızılbaşlık kimliği Anadolu'da gelişmeye başlamıştır (Ersal, 2016, s. 21-23). Bugün, Kızılbaşlık kimliği pejoratif anlam kazandığı için yerine Alevi adlandırması geçmiştir. Alevilik, Bektaşilik ile birlikte Alevi-Bektaşî olarak birbirinin yerine geçecek şekilde kullanılmaktadır.

1.4.3. Musahiplik

Musahip, Osmanlıca sözlükte biriyle muhasebe eden, sohbetinde bulunan, konuşan, arkadaş anlamına gelir (Develioğlu, 1993, s. 686). Alevi inancın terminolojisinde musahip ikrar verecek, nasip alacak erkek ve kadının seçtiği kefil anlamında eř; yol arkadaşı, yol kardeşi demektir (Korkmaz, 1993, s. 304). Musahiplik ise ikrar vermiş, evli iki kişinin eşleri ile birlikte, Hakk'a yürüyünceye değin kardeş kalacaklarına, birbirlerini koruyup kollayacaklarına, birlik ve beraberlik içinde yaşayacaklarına dair dedenin ve cem topluluğunun önünde sözleşmeleri ile oluşan sıhri akrabalıktır (Korkmaz, 1993, s. 305).

Bir dini ve sosyal dayanışma kurumu olan musahiplik, geleneksel Aleviliğin temel kurumlarından biridir. Tek tek bireylerin musahip olabileceği gibi sadece evli çiftlerin musahip olabileceği uygulamalar vardır. Musahip olacak kişi ya da aile musahibi ile akdini ölene kadar götürüleceğine emin olmak için bir yıl boyunca deneme yaparlar. Bu süreç dede kontrolünde olur, dede musahipliğin yükümlülük ve kurallarını anlatır. Birbirlerinden emin olurlarsa musahip kurbanı keserek cem ayininde dede huzurunda akitleşirler, böylece yol kardeşi olurlar. Amaç bireyleri veya aileleri hayatın zorluklarına karşı korumak üzere bir dayanışma tesis etmektir. Musahip kardeşler birbirlerinin çocuklarını kendi çocukları gibi görür. İhtiyaçlarını karşılamakla mükelleftir. Bu çocuklar birbirleriyle evlenemezler.

Musahipli kişi ya da ailenin ölüm, düşkünlük, ayrılık gibi durumlarda bozulması halinde yenilenmesi mümkün değildir. Ölünceye kadar bu kardeşlik sürer, "Ahiret kardeşliği" de denmesinin sebebi budur (Gökbel, 2019, s. 630). Alevi olarak adlandırdığımız Anadolu ve Balkanlardaki birçok dini grup ekseriyetle musahip kurumunu yaşatır. Bu kurumu uygulamadığını bildiğimiz yegâne grup Babalı, Babai, Yedili olarak adlandırılan Otman babalılarıdır. Kendilerine "Tek Menzilli" denmesinin sebebi de bundandır. Tek Menzilliler musahip tutmazlar. Musahipli

olmak bir başka kişinin sorumluluğunu da almak anlamında “Çift Menzilli” olarak adlandırılır.

1.5.Otman Baba'nın Tarihi Şahsiyeti

Otman Baba'nın 780 (1378-79) yılında dünyaya geldiği bilinmektedir (Ocak, Osmanlı İmparatorluğu'nda Marjinal Sûfilik: Kalenderîler (XIV-XVII. Yüzyıllar), 1999, s. 97).Hayatına dair en kapsamlı bilgileri, onun Hakk'a yürüdükten beş buçuk yıl sonra halifesi Küçük Abdal'ın kaleme aldığı Velâyetname-i Otman Baba'dan öğrenmekteyiz (Saygı H. , 2013, s. 173). Velâyetname de genel olarak Otman Baba'nın kimliği, kişiliği, kerametleri, çağdaşları ile olan münasebetleri ve yaşamına dair kapsamlı bilgilere yer verilmiştir.

Velâyetnamesin de Otman Baba yapı olarak uzun boylu, geniş omuzlu, kızıl yüzlü, oldukça iri yapılı ve yakışıklı bunların yanı sıra güçlü kuvvetli oldukça cesur biri olarak tasvir edilmiştir ve Oğuz lisanıyla konuştuğuna yer verilmiştir (Saygı H. , 1996, s. 5). Kalenderi şeyhleri gibi derin bir cezbe içerisinde olduğunu gösteren tavırlara ve sözlere yine velâyetnamesin de rastlanmaktadır (Ocak, Osmanlı İmparatorluğu'nda Marjinal Sûfilik: Kalenderîler (XIV-XVII. Yüzyıllar), 1999, s. 97).Rivayete göre Otman Baba Timur ile birlikte Anadolu'ya gelmiştir ve kendisi “Timur ile birlikte Anadolu'ya gelen o yetişkin yiğit ve şerefli koca bendim” demiştir (Saygı H. , 1996, s. 6).

Otman Baba'nın adı kaynaklarda farklı geçse de onun asıl adı Hüsam'dır zaman içerisinde Şah ve Gani isimleri eklemiştir (Noyan, 1995, s. 601).Otman ismi ise Otman Baba'nın dünyalık ismi olarak görülmektedir, onun ahiretlik adı Hüsam Şah Gani'dir. Şah Hüseyin senedinde“Osman Baba”olarak yazıldığı geçmektedir (Saygı H. , 1996, s. 17). Velâyetname-i Hacım Sultan'da söz edilen Osman Baba'nın Otman Baba olması da muhtemeldir (Ocak, 1999, s. 97). Bir başka görüşe göre Allah'ın Celal ve Cemal sıfatları gibi Otman Baba da Cemal sıfatının yanında Celal sıfatına sahiptir ve Od'man ismi “ateş adam” anlamına gelmektedir (Saygı H. , 2013, s. 173). Velâyetnamede onun başka adlarının da olduğundan bahsedilmektedir. Bahsedilen adlar: “Kerbal'â Şahi” “Saadet Seyyid” ve “Fukara Mecnun” dur (Saygı H. , 1996, s. 17). Otman Baba'ya ait pek çok ismin bulunması farklı topluluklar tarafından farklı isimlerle anılmasıyla mümkün olabileceğini söyleyebiliriz.

Otman Baba'nın kimliği ile ilgili Demir Baba Sultan Vilayetnamesi'nde Öyle bir soy zinciri karŐımıza çıkmaktadır: El Hsmeddn bin İbrhm bin İmm Hs Kzım bin İmm Ca'fer Sadık bin İmm Muhammed Bakır bin İmm Zeyn-el-bidn bin İmm Hüseyin bin İmm Al (Noyan, 1976, s. 15).

Ayrıca Otman Baba'nın kim olduğu ile ilgili diğer bir bilgiyi de Hasköy'de bulunan tekkesinde mezar taŐında rastlamaktayız.

“Şah-ı iklimi keramet menbaı Osman Baba

Rum eli içre keramati bulup neŐr  nema

Cümle Piran-ı tarikın Şahi hem sultanıdır

El alanlar bu tarik içre olur gamdan reha

Tahir irfan evliyalar Şah-ı Kutb-l-arifin

Hem dahi bahr-ı keramet mahzen-i sırrı Hda

Hanikah-ı dergehinde aŐkla can--baŐıla

Hizmetinde bendelerdir nice ala v Geda

Horosan'dan yedi yüz doksanda huruç eyleyüp

Nice abd-i Al ile geçip Rumeli'ye haliya

Seyyida olsun dua fevtine tarih diyelim

Hem sekiz yüz seksen de gt Şol Osman Baba” (Balkanlı, 1986, s. 74).

Ahmet Yaşar Ocak Velâyetname-i Otman Baba'dan Otman Baba'yı dervişlerini ve dönemi şu şekilde aktarmaktadır:

“Yaz ayları boyunca birkaç yüz abdalı ile birlikte, Balkanlar dolaşmakta, muhtelif şehir, kasaba ve köyleri gezmekte mesela Gelibolu'dan Dobruca'ya Edirne'den Sırbistan'a kadar uzanan geniş bir alan içerisinde Tırnova, Yanbolu, Zağra, Semendire, Vidin, Filibe, Vardar, Serez ve Selanik gibi yerlerden kurban toplamaktadır. Gittiği yerlerde, kazınmış saç, sakal, kaş ve bıyıkları, belden yukarısı hayvan postuyla örtülmeye çalışılmış çıplak vücutları, boyunlarında keşkülleri, ellerinde asâları ile onu ve müritlerini görenler, kaçgun veya deli zannederler.”

Bu duruma bağlı olarak sık sık halk ve yöneticilerle sorunlar yaşamışlardır (Ocak, 1999, s. 97). Ayrıca velâyetnamede Otman Baba'nın Fatih Sultan Mehmet ile olan ilişkisine sık sık rastlanmaktadır (Ersal, Şücaeddin Veli Ocağı: Balkan Aleviliğindeki Rolü ve Önemi, 2012). Otman Baba'nın Fatih'e öğüt verdiği onunla dostane muhabbetler ettiği kısımlar burada yer almaktadır. Otman Baba'nın zamanın kutbu ve yegâne hâkimi olduğunu vurgulamak adına göstermiş olduğu kerametlerden de bahsedilir; Fatih Sultan Mehmet'i Belgrat Seferi konusunda uyarması ve haklı çıkması, halkı ejderhadan kurtarması, buluta binip yağmur yağdırıp fırtına çıkarması bunlar arasındadır (ŞAHİN, 2007, s. 6-8).

H.883 (M.1478) yılında vefat ettiği bilinen Otman Baba'nın zaviye ve türbesi Haskova (Hasköy) yakınlarında Tekkeköy'de bulunmaktadır.

2.BÖLÜM

SAHA ÇALIŞMASI VE ARAŞTIRMA BULGULARI

2.1. Musahipsiz Otman Babalılarda Kimlik

Bulgaristan'dan Türkiye'ye göç eden Otman Babalıları musahipli ve musahipsiz olarak iki grupta incelenebilir. Kuzey Bulgaristan'dan göç eden Otman Babalıları çift menzilli olarak adlandırılır, musahiplidirler. Musahip olan iki çift için tek kurban kesilir. Cemlerini pazarı pazartesiye bağlayan gece yaptıkları için pazartesi olarak adlandırılırlar. Cemlerini on iki erkân üzerinden yürütmektedirler ve on iki dilimli taç takarlar. Eskişehir'de ki Sultan Şücaeddin Veli postnişinliğine bağlıdır. Cemleri demlidir. Türkiye'de ki iskân yerleri Tekirdağ; Hüsünlü, Koca İlyas, Gündüzlü-Hayrabolu Doğcalı, Susuz Müsellim, Küçükkakarlı, M. Ereğlisi Çeşmeli, Çorlu Yenice, Türkmeneli, İğneler, Çanta. Kırklareli; Kavaklı, Kızılcık Dere, Ahmet Bey, Turgut Bey. Edirne; Kara Yusuf. Eskişehir; Kaymaz Yaylası. İzmir; Torbalı Pancar- Şehitler. İstanbul; Zeytinburnu Avcılar, Çatalca, Çanakça, Sefaköy olarak bilinmektedir (Ersal, Şücaeddin Veli Ocağı: Balkan Aleviliğindeki, Rolü ve Önemi, 2012, s. 223).

Güney Bulgaristan'dan göç eden, Otman Babalıları tek menzilli olarak adlandırılırlar, musahipsizdirler. Nasip alırken erkek ve kadın ayrı ayrı nasip alırlar, her biri için ayrı kurban kesilir. Nasip alacak kişiler ikrarı olan, saydığı sevdiği bir aileyi kendisine rehberlik etmesi için yol ana-babası seçer buna "ana-baba" tutma denilmektedir (Engin, 2010, s. 381). Babaların eşleri ana bacı olarak adlandırılmaktadır. Cemlerini gerçekleştirdikleri belirli bir günleri yoktur. Cemlerini yedi erkân üzerinden yürütmektedirler ve söz konusu durum katıldığımız cem ritüelleri ve görüşmelerde kayıt altına alınmıştır. Yedi dilimli taç takarlar ve cemleri demlidir. Haskova ve Kırcalı'den Türkiye'ye göç eden musahipsiz Otman Babalıların Tekirdağ'ın Çorlu ilçesi, Çorlu Sağlık Mahallesi, Türkgücü köyü, Kırklareli'ne bağlı Babaeski ilçesi ve Alpullu mahallesi Edirne'ye bağlı Köşan Çiftliği köyü, İstanbul Zeytinburnu ve Sefaköy' de yaşamlarını sürdürdükleri bilinmektedir (Saygı H. , 2013, s. 191).

Araştırmacılar tarafından Babai olarak adlandırılan Otman Babalıları zümresi kendilerini Babalı, Yedili, Otman Babalı olarak adlandırmaktadırlar. Bektaşî

adlandırmasına şiddetle karşı çıkmaktadırlar. Alevi adlandırmasına tepki göstermemekle birlikte kullanmamaktadırlar. Erkanlarına göre de çeşitli adlar almaktadırlar. Buna göre, musahip edinmedikleri için “Musahipsiz” olarak, yine musahipsiz olduklarını bildirmek için “Tek Menzilli” olarak adlandırılmaktadırlar.

Musahipsiz Babalılar kimlikleri hususunda bir kaç sorun ile karşı karşıyadır. Birincisi hiyerarşik olarak Şeyh Şücaeddin Veli Ocağına bağlı oldukları iddiasına karşı mücadele içindedirler. İkincisi sahip oldukları yedi sembolizminden dolayı tarihteki İsmaili mezhebinin devamı olarak düşünülmektedir. Üçüncü olarak erkanlarının özgün olmadığı veya yedili erkanın hiç olmadığı şeklinde bir iddia ile muhataptırlar.

Musahipsiz Otman Babalıların hiyerarşik olarak Şeyh Şücaeddin Ocağına bağlı olup olmadığı hususu tartışmalıdır. Otman Baba Velâyetnamesinden hareketle Şücaeddin Veli Ocağı ile Otman Babalılar arasında organik bir bağ kurulmaktadır. Velâyetnamede Şücaeddin Veli, “Şefkülü bey” olarak anılır ve Otman Baba’nın “koçu, yol büyüğü, dini imanı” olarak tanıtılır(Kılıç vd. 2007, s. 244). Ersal’a göre, Şeyh Şüca ile Otman Baba arasında inançsal hiyerarşi vardır. Sözlü kültüre göre, Otman Baba mücerret olduğundan kendine bağlı olan talipleri Şeyh Şüca’ya yönlendirmiştir. Otman Babalıları Şeyh Şüca’ya yönlendiren bir başka rivayet de Otman Baba ile Şeyh Şüca’nın musahip kardeş olmalarıdır(Ersal,2012, s. 215). Ersal, Bulgaristan’da yapmış olduğu saha çalışmasında Kuzey ve Güney Bulgaristan’daki tüm Otman Babalıları gördüğünü, bunları “Tek ve Çift Menzilli” olarak ayırt ettiğini ve grupların inançları arasında bir erkân farklılığını görmediğini belirtir. Ona göre, bütün Babalı grupları on iki erkân üzerine ibadetlerini yürütmektedirler(Ersal,2012, s. 218). Tek Menzilli Babalılar hakkındaki bu nitelermelere rağmen sahada musahipsiz Babalılar kendilerini yedili olarak adlandırır ve özellikle erkânlarına merkezi bir karakter veren yedi sembolizminin kimliklerinin merkezine taşırlar. On iki erkânlı olan Çift Menzilli Babalılarından kendilerini özellikle ayırt ederler. Onlara musahipli ve on iki erkânlı diyerek kendi ayırıcı özelliklerini vurgulamak isterler. Sahada buna ilişkin olarak yapmış olduğumuz gözlemler bu görüşümüzü desteklemektedir. Çorlu/Türkgücü köyünden Hasan Türkekul Baba ile olan mülakatımızda Otman Baba ile Şeyh Şücaeddin Veli arasındaki bağ nedir sorumuza toplulukta yaşanan bir tartışmayı örnek vererek cevaplamaya çalışmıştır: “*Otman*

Baba ve Şücaeddin Veli musahip kardeşdir. Şimdi bizimkiler tek menzilli, onlar çift menzilli, siz nasıl musahip kardeşler oluyorsunuz diye eleştiriyorlar”. Hasan Baba, iki ocak arasındaki musahip kardeşliğine dair geleneksel bir bilginin varlığından bahsetmektedir. Fakat musahipsiz Babalıların bu durumu eleştirdiğini belirtmektedir. Eleştiri musahipsiz erkâna sahip birinin çift menzilli bir Babalı ile musahip olmasının mantıksal hatası üzerine kurulmaktadır. Dolayısıyla bugün musahipsiz Babalılar içinde Otman Baba ile Şeyh Şücaeddin Veli arasındaki ilişki sorgulanmakta ve günden güne zayıflamaktadır.

Musahipli Otaman Babalıların kolektif belleklerinde Şeyh Şücaeddin Ocağına bağlı olduğu bilgisi mevcuttur. Ama bu bağlılık geçici bir dönem için geçerlidir. II. Dünya savaşından sonra NATO ve Varşova Paktı siyaseti gereği Türkiye ile Bulgaristan arasındaki ilişkiler minimum düzeye inmiştir. Bu durum Musahipsiz Babalıların ruhani lideri Otman Baba'nın türbesi ve Bulgaristan'daki Babalılar ile ilişkilerinin kesilmesine vesile olmuştur. İşte bu kesinti döneminde Türkiye'deki Musahipsiz Babalılar Şeyh Şücaeddin Veli Ocağına bağlanmak zorunda kalmışlardır. Fakat bu durum ortadan kalkınca Halife Babalar Otman Baba türbesinde taçlarını okuyarak kendi başlarını kendileri okumuşlardır. Böylece Şeyh Şücaeddin Veli Ocağına bağlılıkları da ortadan kalkmıştır. Bu durumu Edirne/Köşan çiftliğinde yaşayan Musahipsiz Babalılarından Erbey Baba şöyle anlatmaktadır:

“Çorlu'da ki Cafer amcam anlatırdı Nevzat Baba belirli süre zarfında taçlarını görürmüş. Cafer amca rahmetli olup halife babalığı düşünce Nevzat Demirtaş baba geldi, Hayrullah Baba'yı halife oturttu ben onu da gördüm sizlere gözümle gördüklerimi anlatıyorum. Ama öncesinde sistem kendi arasında olurmuş, Bulgaristan'dan göçüp gelince gidip gelmeler durmuş Bulgaristan'a gidememişler burada bir üst kurula bağlanma ihtiyacı duymuşlar. Ama Bulgaristan'da kendi aralarında olurmuş görgü, halife baba kendisini görmek suretiyle görgüleri yaparmış. Bulgaristan'da irtibat kesilince Şücaeddin Veli'ye gayri ihtiyari bağlanılmış. Ama biz onlardan erkân almamışız, musahipsizlik değişmemiş. Onlar musahipli erkân buna rağmen başvurmuşuz ama şimdi kendi erkânımızı yapıyoruz.”

Erbey Baba'ya göre, Musahipsiz Babalılar aslında Bulgaristan'da iken halife babaları kendi başlarını Otman Baba türbesinde okumaktadırlar. Sonra da Babaların başlarını okuyarak onları göllerini görmek üzere vazifelendirmektedir. Siyaseten ortaya çıkan

geçici irtibatsızlıktan dolayı Şeyh Şücaeddin Ocağına bağlanılmıştır. Bu durum ortadan kalkınca aslına yeniden dönülmüştür. Görülen o ki, Şeyh Şücaeddin Veli Ocağına bağlı olmanın verdiği hiyerarşik ast üst ilişkisi Musahipsiz Babalılarda huzursuzluk yaratmaktadır. Sözlü kültürün anlatımına bakılırsa bu bağ geçicidir. Geçmişte kalmıştır, bugün bağımsız olarak kendi iradeleri ile hareket etmektedirler. Hatta, Otman Baba'nın statüsünü bir üstünlük vesilesi sayarak Şeyh Şücaeddin Ocağının kendilerine baş okutmaları gerektiğini söylemektedirler. Hayati Dağlıoğlu Baba'nın "*Otman Baba kutp evliyasıdır. Onlar(Şücaeddin Veli Ocağı) bizim başımızı okuyamaz*" sözü bu durumu özetlemektedir. Musahipsiz Babalılar tarihte Şeyh Şücaeddin Veli Ocağına bağlı olup olmadığı konusu tarihsel verilerle aydınlatılmaya muhtaçtır. Fakat, kimlik mücadelesi içinde olan Musahipsiz Babalılar hiyerarşik bir bağ ile başka bir ocağa bağlanmayı istemedikleri çok belirgindir.

Musahipsiz Babalılar ikinci kimlik sorunları özgünlükleri üzerine söylenen iddialardır.

Babalıların erkânlarında uyguladıkları yedi sembolizmi bir çok araştırmacının dikkatini çekmektedir. Bazıları bu sembolizmin İsmaililiğe dayandığını iddia etmektedir (Ocak,2016:106-109). Bu yorumlar birçok faktörün bir araya gelerek uzun bir İsmaili mezhep birikiminin Balkanlarda yedi sembolizmi olarak zuhur ettiği üzerine kuruludur. Bu grup araştırmacılar yedili erkânın varlığına işaret eder ve anlamlandırmaya çalışırlar. Fakat, sahada gördüğümüz Babalılar yedi sembolizmini Otman Baba'nın kutlu soy kökenine dayandırmaktadır. Yedinci İmam Musa Kazım'ın yedinci göbekten torunu Otman Baba'nın kuşak bağına nitelemek için bu sembolizm kullanılmaktadır.

Yedi sembolizmi Babalılar kimlik oluşumunda diğer bir sorun alanıdır. Balkan coğrafyasında inanç ve ritüeller üzerine araştırma yapan Ersal (2012)yedi sembolizminin sahada varlığını dahi kabul etmez. Ona göre, yedi erkânlı bir cem ibadeti yoktur, saha çalışmasında da böyle bir bulguya rastlamamıştır. Araştırmacı, Şeyh Şücaeddin Veli Ocağının Balkan coğrafyasındaki faaliyetlerini gösteren bir talip defterine dayanarak kesin yargılarda bulunmaktadır. Fakat Musahipsiz Babalılara ait uygulamaları gözden kaçırmış gibi görünmektedir. Dayandığı kaynakta Güney Bulgaristan'da yaşayan halife baba veya taliplerle ilgili bilgi bulunmamasına rağmen Musahipsiz Babalılarla ilgili kesin yargılara varmıştır. Halife Babalarının

olmadığından, inançla bağlarının koptuğundan bahsetmiştir. Aynı durumun Türkiye’deki uzantıları içinde geçerli olduğunu belirtmiştir.

Biz saha çalışmamızda yedili olarak adlandırılan ve erkânlarının merkezinde yedi sembolizmini taşıyan Babalılar kolaylıkla tespit edebildik. Edirne/Köşan Çiftliği köyünde, Çorlu/Türkgücü köyünde Musahipsiz Babalılar halen canlı bir şekilde cem ibadetlerini yerine getirdiklerini yerinde gözleme imkânı bulduk. Kendi aralarında Halife Baba, Baba ve hizmet sahipleri ve taliplerin bir hiyerarşi oluşturduklarını ve Otman Baba erkânını sürdürdüklerini gözlemledik.

Sözlü kültüre göre Musahipsiz Otman Babalılar başka ocaklarla hiyerarşik bağları olmayan müstakil bir ocak görünümündedir. Yedi sembolizmine dayanan Otman Baba erkânları özgündür. Kimliklerinin önemli parçasını müstakil ocak bağı ve erkân özgünlüğü gibi kültürel unsurlar oluşturmaktadır. Kimliğin oluşumunda tarih bilinci, kültürel unsurların farkındalığı ve sosyal ilişkiler gibi faktörler önemli yer tutarlar. Otman Babalılar tarihi kökleri ile ilgili bilgileri yine kolektif belleğin kurucu bellek bölümünde yer alan tarihi şahsiyetler üzerinden edinmektedirler. Bunun için önemli kaynaklardan bir tanesi Otman Baba velâyetnamesidir. Orada geçen tarihsel olaylar; Otman Baba’nın Bektaşilerle olan ilişkileri, devlet karşısındaki tutumu, Padişaha karşı tutumu karizmasını belirginleştirerek Babalılar için bir tarih bilinci oluşturmaktadır.

Yedi sembolizmi, erkân farklılığı, müstakil ocak bilinci, okunan nefesler ve bu nefeslerin içinde Otman Baba, Akyazılı Baba, Demir Baba gibi Babalı süreğini devam ettiren kutup evliyalara saygı duyulması kültürel mirasın devamı niteliğindedir. Bektaşi kimliğine karşıtlık ötekileştirme yoluyla kendi kimliklerini sürdürmenin yollarından biridir. Musahipsiz Babailer daha çok kültürel farklılıklardan yola çıkarak kendilerini tanımlamaktadırlar. Biz ve öteki tanımlanırken daha çok erkân farklılıkları, musahiplik, yedi sembolizmi gibi faktörleri dikkate almaktadırlar.

Tarih ve kültürün yanı sıra sosyal ilişkiler de kimliğin oluşumunda önemli bir yer edinir. Birey sosyal hayatta kendisine fayda sağlayacak hamleleri yaparak avantajlı duruma gelmek ister. Grup için de bu pek farklı değildir. Grup adına hareket eden bireylerin tercihleri bazen grup kimliğine tesir eder. Grubun “biz” ve “öteki” bilinci vardır. “Biz”, saygınlık içeren bütün olumlu nitelermelere sahip olmak ister. “Öteki”

ise “biz”in negatif yönünü temsil eder ki bu şekilde “biz daha iyiyiz” olumlaması sağlanabilir. Kapalı cemaatlerde bu tip kategorileştirme yapmak nispeten daha kolaydır. Fakat şehirleşme ile birlikte bu duygular daha törpülenmesi gereken mekanlar olmuştur. Nitekim Otman Babalıların tarihsel süreçte giderek daha küçülen grup yapıları şehirleşmenin getirdiği dezavantajlarla birlikte uyumcu bir davranışa doğru evrilmiştir. Bunun en belirgin örneğini kısa bir süre önce tamamlanan Otman Baba erkan namesinde görmek mümkündür. Hayati Dağlıoğlu(2021), tarafından yazılan “Kutbu’l Alem Hüssem Gani Otman Baba ve Erkanı” eser grup kimliğinin korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması bakımından önemlidir. Eserin yazarı Bulgaristan kökenlidir, Otman Babalarına mensuptur. Askerlik mesleğinden emekli olduktan sonra kültürel mirasına sahip çıkmak üzere araştırmalar yaparak Babalıların inancını öğrenmeye çalışmıştır. Bu sürede Baba statüsüne yükselerek gelenekte yerini almıştır. Yapmış olduğu titiz çalışmalar neticesinde Otman Baba erkannamesini cemaatin hizmetine sunmuştur. Fakat, her şehirli ve entelektüel gibi o da sekülerleşmenin etkisinden kurtulamamıştır. Geleneğin aktarımını yeteri kadar alamadığı gibi şehirleşmenin getirdiği uyumcu davranışlarla birlikte Otman Baba erkannamesinde her gruba yakın olmaya çalışan bir grup davranışı ortaya çıkmıştır. Otman Baba geleneği belki de hiç olmadığı kadar Kur-an’dan alıntı yapılarak açıklanmaya çalışılmış, On iki İmam inancına yakınlık kurularak “o da olur, bu da olur” şeklinde bir uyumcu davranış geliştirilmiş. Otman Baba geleneğine daha az yer verilirken, Bektaşilik daha çok anlatılmaya çalışılmış. Babalılar kendilerini Alevi olarak adlandırmazken yazarımız grubu Alevi kimliği üzerinden tanımlayarak Alevilikle ilgili gündeme Babalıları da dahil etmiştir. Yine, Atatürkçülük, laiklik, feminizm ve popüler kültür ikonları ile irtibatlandırarak geleneğin aktarımından çok dünyevi entelektüel kaygılar ön plana geçirilmiş görünmektedir. Eser bu yönüyle beklenenden uzak olmasına rağmen Otman Babalıların özgün kimlik arayışlarında biz farklıyız demenin yollarından biri olarak görmek gerekir.

2.2.Musahipsiz Otman Babalılarda Cem Ritüeli

İnsan yaşamı kültürel bellek sayesinde iki boyutluluk ya da iki zamanlılık kazanır. Yazısız kültürlerde kültürel iki zamanlılık gündelik yaşam ile ritüeller arasında, gündelik ve törensel iletişimin farkında ortaya çıkar. Antikçağda bayramın ve sanatçının işlevi günlük yaşamın sağaltılması olarak işlemekteydi. Ritüeller gündelik

yaşama ara vererek geleneklerindeki düzene kavuşma imkânı vermektedir (Assmann, 2018, s. 66).Gelenek ve ritüeller bir nevi bireyin riskli gündelik hayat tecrübelerinden sığınmak üzere uğradığı güvenli limanlardır.

Yazılı kayıt imkânı olmadığına grubun kimlik koruyucu bilgisi için tek yer insan belleğidir. Bu belleğin birlik sağlayıcı ve eyleme yönelik güdülerini yerine getirebilmesi için üç koşula ihtiyaç vardır: bunlar; kaydetme, çağırma ve iletmedir yani şiirsel biçim, ritüel sunuş ve toplumsal katılımdır (Assmann, Kültürel Bellek, 2018, s. 65).

Ritüelin tekrar edilmesi, grubun zaman ve mekân birlikteliğini garanti eder. Kültürel belleğin ilk örgütlenme biçimi olarak kabul edilen bayramlar, yazı kültürüne sahip olmayan toplumlarda zamanın bir biçimi olarak gündelik yaşama dahil olur.

Bu bağlamda ibadet olmanın ötesinde dini- toplumsal sistemin temel sembollerinin kodlandığı ritüeller kompozisyonu (Yıldırım, Geleneksel Alevilik, 2018, s. 260) olarak adlandırabileceğimiz cem ritüeli belirli bir inanç takvimine göre yapılmaktadır. Kendilerinin altı ay ticaret altı ibadet diye adlandırdıkları dönem, tarım ve hayvancılık ile uğraşan toplulukların hayatlarına göre düzenlenmiştir.

Otman Baba Süreğinde Ekim ayının ilk haftasından hemen sonra cemler başlamaktadır. Görgü cemi ile başlayan cemler, birlik cemi (tohum cemi), Otman Baba'yı Anma cemi, Muharrem cemi, Çiğ cemi ve Nevruz cemiyle devam eder. Bir sonraki görgüye kadar olan süreç içerisinde vefat edenin on ikisi, kırk dar'ı, seneyi devriyesi için cemler yapılmaktadır. Topluluk üyelerinin çoğu çalışma hayatının içinde olduğu için cemler genellikle hafta sonu tatili olan cumartesi günü yapılmaktadır.

Hakkı Saygı Şeyh Safi Buyruğu adlı çalışmasında yediler demi, yedi hizmet ve yedi niyazdan bahsedilmektedir. Çalışmada hizmet sahipleri aşçı baba, saki baba, zakir baba, pervane baba, süpürgeci bacı, leğender bacı olarak geçmektedir (Saygı H. , Şeyh Safi Buyruğu, 1996, s. 186). Buyruk'ta niyaz ile ilgili şu soru sorulmaktadır:

Cemde kaç aza ile niyaz edersin sorusuna Yedi aza ile yedi yere niyaz ederim:

1 - Baş. 2- Ağz. 3, 4- Eller. 5,6- Ayaklar. 7- Bel ve bütün vücut ile: 1- Mürşit Postuna. 2- Mürşidin sağ dizine. 3- Mürşidin sol dizine. 4,5,6- Mürşidin Veçhine (ya Allah, ya Muhammed ya Ali). 7- Mürşidin elinin içine (Saygı H. , Şeyh Safi Buyruğu, 1996, s. 179) şeklinde cevap verilmiştir.

Yapmış olduğumuz saha çalışmasında biz de bu yedi sembolizminin belirgin bir şekilde kendini hissettirdiğini gördük. Yedi hizmet sahibinin olması, yedi dem ve dem gülbenkleri, yedi niyaz, yedi çerağ uyarılması, yedi terekli taç giyilmesi, cemde yedi nefes okunması bunun örnekleri olarak verilebilir.

Çorlu/Türkgücü köyünde Hasan Türkekul Baba ile yapmış olduğumuz mülakatta yedi sembolizminin inancın merkezinde yer aldığı açık bir şekilde görülmektedir. Kendisine niçin yedilisiniz diye sorduğumuzda yedi sembolizminin kültürel dayanaklarını çeşitlendirerek şu şekilde anlatmıştır:

“Otman Baba'nın soyu 7.imam Musa-i Kazım a dayandırıldığı için tacımızda ki terek sayısı yedidir babaların taç rengi haki veya koyu yeşildir. Canların taç renginde sınırlama yoktur ancak karışıklığa meyil vermemek için babanın taç rengiyle aynı olmaz. Cemlerde ki post sahiplerimizin de yedidir, dem alırken 7 dem aldıktan sonra zakir baba veya babalara söz verilir, söylenen nefesler 7 den az olamaz. Gölmümüzde 3 tane meydan odasında bir tanede aş odasında çerağ uyarılır. Ayrıca muhabbetin olduğu günler üç adet yatır ziyaret edilerek onlara da çerağ uyarırız böylece çerağları yediye tamamlamış oluruz. Otman Baba'nın, Ak Yazılı sultanın ve demir babanın türbelerine gidilebilirse türbelerin 7 köşeli olduğu görülecektir.

Çorlu/Türkgücü'de katılmış olduğumuz cem geleneksel olarak şubatın ilk haftası yapılan Otman Baba Anma cemi idi. Şehirleşmenin getirmiş olduğu mecburiyetler doğrultusunda diğer cemler gibi hafta sonu tatili olan cumartesi günü gerçekleştirildi. Cem yapılacağı gün öğleden sonra cem evine gittiğimizde cem evinde gerekli hazırlıklar yapılmış, kurban kesilmiş, lokmalar yapılmıştı.

Oradaki sohbetimizde Hasan Türkekul baba cem öncesi neler yapıldığını şu şekilde ifade etmiştir:

“Cem yapılacağı gün erkenden cem evine gelinir ana bacılarımız cem evi için gereken temizliği hazırlığı yaparlar. Kurban tığlanır, lokmalar hazırlanır. Yani cemin tüm hazırlığı gündüz tamamlanır. Cemin hangi gün yapacağımıza canlarımızın uygun olduğu zaman göre belirliyoruz. Canların çoğu şehirde çalışıyor. O yüzden cumartesi akşamları daha uygun oluyor, o güne tarih veriyoruz.

Cemin başlamasına gelecek olursak baba, çerağcı ve kapıcı çerağların uyarılması için meydana gelir, burada yalın ayak olunur. Çerağcıya söz verilir, gülbengini okur ve çerağları uyarır. Dede yere iki dizinin üstüne niyaza durur, gülbengini okur. Varsa misafir baba ve ana bacı, post sahipleri yani aşçı baba, saki baba, zakir baba, kapıcı baba, pervane baba, süpürgeci bacı, leğender bacı babadan ve ana bacıdan niyaz alarak yerlerine oturunca canlarımız yavaş yavaş ikrar sırasına göre niyaza gelmeye başlarlar. Canlar misafir baba ana bacı varsa onlardan ve post sahiplerinden niyaz alıp yerlerine otururlar. Gelecek can veya misafir kalmayınca baba muhabbete geçmeden önce akşam muhabbetinin sebebini söyler, çerağlar altında birbirine kırgın, küskün, dargın can var mı der ve birbirlerinden razı olup olmadıklarını sorar. Eğer cemde kurban yoksa ilk gülbenk okunur, kurban var ise salavatname okunur ardından ilk gülbenk okunur. Hal hatır sorulur sohbet edilir, canlar sofraları kurmaya başlarlar. Ondan sonra saki babaya söz verilir, saki baba kendi gülbengini okur iki yudum dem alır. Sonra baba Nadi Ali duasını okur ardından birler aşkına ilk gülbengi çeker. Muhabbetimiz böylece devam eder.”

Cem de Hasan Türkekul Baba'nın söylediklerine benzer şekilde tezahür etti.

Akşam saat 6 itibari ile canlar cem evinde toplanmaya başlanmadan önce çerağcı, kapıcı ve baba yalın ayak olarak meydana geldiler, çerağcı gülbengini okudu ve çerağları uyardı. Ardından canlar cem evinde toplanmaya başladılar. Saat yedi itibariyle topluluk sağlandı ve cem başladı. Cem babası olan Hasan baba ve ana bacısı yere dizlerinin üzerinde niyaza durdular ve öncelikle misafir baba olarak ceme katılan Hayati Baba ve ana bacısı Hasan baba ve ana basından niyaz aldılar. Burada Cemi yürütecek olan babanın ve ana bacının oturduğu divanda misafir baba ve ana bacısı, çerağcı, saki ve kurban sahibinin oturduğunu aynı sıraya göre karşılarında da

ana bacılarının oturduğunu gözlemledim. Devamında post sahibi olan canlar aşçı baba, saki baba, zakir baba, kapıcı baba, pervane baba, süpürgeci bacı, leğender bacı babadan ve anacıdan, misafir babadan ve ana bacısından, sırayla birbirlerinden niyaz aldılar bu süreç tüm canların niyaz almasıyla devam etti. Niyaz alırken canlar babanın ve ana bacının önünde durup dualarını okuyup sonra sağ-sol-sağ olmak üzere 3 defa babanın dizine, 1 defa yerde kendi ellerine alınını koyarak niyaz ettiler. Burada bazı canların sağ elini çerağa uzatıp ardından elini kalbine götürdüğünü ve bunu 3 defa tekrarladığını ve orada bulananların çerağa arkalarını dönmedikleri ve bu konuda uyarıldıkları gördüm. Ayrıca niyaz alırken dizlere ve yere yapılan niyazın özellikle burada oturanlara yapıldığını diğer canlar için elden niyaz alma olarak ifade edilen niyaz alacak olan kişinin sağ elini niyaz alacağı canın elinin üzerine koyup daha sonra sağ elinin işaret parmağını dudağına değdirip, sağ elini kalbine koymasıyla niyazını tamamlamış olduğunu gözlemledim. Topluluğun bir üyesi olmamama rağmen benimde niyaz almama müsaade edildi oradaki canlardan gördüğüm ve babadan dinleyerek bir kâğıda yazmış olduğum niyaz duasını okuyarak bende niyaz aldım.

Orada okumuş olduğum niyaz duası şöyle idi:

‘‘Bismişah Allah Allah

Hak Muhammed Ali yolundayım

Kiblemi gördüm siz erenlere bir niyazım vardır

Hak bilir ki canı dille bir niyaza geldim

Allah eyvallah gerçeğe hüü’’

Cemde bulanan canların niyazı bittikten sonra cemi yürütecek olan baba ve ana bacısı niyaz almaya başladı. Post sahiplerinin ve misafir baba ile ana bacısının dizine niyaz ettiler orada ki diğer canlar ile elden niyaz aldılar. Böylece niyaz alma aşaması yaklaşık bir saatin sonunda tamamlanmış oldu.

Ardından cem babası bu cemin Otman Baba anma cemi olduğunu, bu cemde kurban sahibinin kim olduğunu söyledi ve bizim kendimizi orada bulunan canlara tanıtmamızı istedi, kim olduğumuzu, nereden geldiğimizi, yapmış olduğumuz

çalışmayı anlattık ve bizi muhabbetlerine kabul ettikleri için teşekkür edip, burada elde ettiğimiz verileri tez çalışmamız dışında farklı amaçlar için kullanmayacağımıza dair söz verdik. Ardından cem babası birbirine küskün, dargın kimsenin olup olmadığı, birbirlerinden razı olup olmadıklarını sordu. Sohbetimiz bu şekilde tamamlandıktan sonra bu cem kurbanlı olduğu için önce salavatname okundu ardından ilk gülbenk okundu.

Okunan salavatname ve gülbenk:

'Bismişah Allah Allah

Allahümme Salli ala Seyidine ve Nebiyyene Nuru Muhammed Mustafa,

Allahümme Salli ala Seyidine ve Nebiyyene Nuru İmam Şah Aliyyül Murteza,

Allahümme Salli ala Seyidine ve Nebiyyene Nuru Haticet'ül Kübra,

Allahümme Salli ala Seyidine ve Nebiyyene Nuru Fatimat'ül Zehra,

Allahümme Salli ala Seyidine ve Nebiyyene Nuru İmam Muhammed Hasan Hulki

Rıza,

Allahümme Salli ala Seyidine ve Nebiyyene Nuru İmam Şah Hüseyin Şehidi Kerbela,

Allahümme Salli ala Seyidine ve Nebiyyene Nuru İmam Zeynel Abidin Masumu Pak,

Allahümme Salli ala Seyidine ve Nebiyyene Nuru İmam Muhammed Bakır,

Allahümme Salli ala Seyidine ve Nebiyyene Nuru İmam Muhammed Caferi Sadık

Allahümme Salli ala Seyidine ve Nebiyyene Nuru İmam Musa-i Kazım Dirin Ve

Nazım,

Allahümme Salli ala Seyidine ve Nebiyyene Nuru İmam Muhammed Şah Ali Musai

Rıza,

Allahümme Salli ala Seyidine ve Nebiyyene Nuru İmam Muhammed Taki,

Allahümme Salli ala Seyidine ve Nebiyyene Nuru İmam Muhammed Şah Ali Naki,

Allahümme Salli ala Seyidine ve Nebiyyene Nuru İmam Şah Hasan Ül Askeri,

Allahümme Salli ala Seyidine ve Nebiyyene Nuru İmam Mehdi,

Sahibi Zaman. Kutb'ul Devran. Delili Bühran. Hücceettül Kaimdir Ki, İmamı Çaharda

Masumu Pak, Evvelin, Ahırın, Tayibin, El Tahirin, Zahirin Salâvat.''

Okunan ilk gülbenk şu şekildedir:

‘Bismişah Allah Allah

Muhammed Resulullah, Aliyyül Veliyullah, Mürşidi Kamil Allah. Vakitler hayır ola, şerler def ola, münkir, münafık mat ola. Niyaz sahiplerinin niyazları kabul ola, muratları hâsıl ola.

Divan Hakka yazıla. Aman dediğimiz yerde ermiş yetişmiş ola. Bakilere Hak ömür bereketi vere. İmam Hasan, İmam Hüseyin Efendilerimizin ruhu revanları şad ola. Hayırları himmetleri üzerimizde hazır ve nazır ola. Nuru Nebi, Keremi Ali, Hünkâr Hacı Bektaş Veli, Pirimiz Kutbu Hüdayi Hüssem Şah Gani Otman Baba, Sultan Şücaeddin Veli Efendilerimizin Hayırları Himmetleri Gele. Yedi İklim Dört Köşede Yatan Erler, Evliyalar, enbiyalar, gözcümüz, bekçimiz Ola. Türkiye Cumhuriyet’inin Kurucusu, Atatürk’ün Ve Silah Arkadaşları’nın da ruhu revanları şad ola. Vakitlerinde haklısı hayırlısı gele. Söz Bizden Nefes Hak Erenlerden, gerçeğe diyelim Ya Allah Ya Muhammed Ya Ali Hüü.’’

Okunan salavatname ve gülbenğin ardından canlar birbirlerine hal hatır sormaya muhabbet etmeye başladılar bu sırada sofralar kuruldu. Cem babası Otman Baba, yol, dem gibi konular hakkında bilgi verdi ve sohbet edildi. Ardından saki babaya söz verildi ve saki baba kendi gülbenğini okuyarak iki yudum dem aldı. Saki babanın gülbenği şu şekilde idi

‘Bismişah Allah Allah

Ey Saki Hak Muhammed Ali aşkına

Şah Hasan Şah Hüseyin Mürteza’nın aşkına

Şah malikin canı cananıdır

Bade müminlerin imanıdır

Doldur doldur ver saki

Otman Baba’nın demi devranı dönsün’’

Hemen ardından cem babası Nadi Ali duasını ve birler gülbengini okudu

Okunan Nadi Ali duası şu şekildedir:

‘‘Esirgeyen bağıslayan Tanrı'nın adıyla

Zorda kaldığında hazreti imam Ali'yi çağır.

O Ali ki, üstün niteliklere sahiptir.

Tüm sıkıntı ve güçlüklerle karşı ondan medet dile!

Dile ki yardım göresin!

Dile ki müriüvvet bulasın!

Yüce Yaradan'ın kutlu ışığı aşkına, ya Allah... Ya Allah... Ya Allah!

Şanlı resulün aydınlığı aşkına, ya Muhammed... Ya Muhammed... Ya Muhammed!

Kutlu velayetin arıtıcı nuru aşkına, Ya Ali... Ya Ali... ya Ali!

Himmat eyle ya Fatıma... Ya Fatıma... Ya Fatıma!

Himmat eyle ya Hasan... Ya Hasan... Ya Hasan!

Himmat eyle ya Hüseyin... Ya Hüseyin... Ya Hüseyin!

Yoktur Ali'den güçlü yiğit.

Ve bulunmaz Zülfikar'dan keskin kılıç!

Ey gazi, ey şehit.

Ne kutludur ol murteza aşkına edilen gaza!

Her türlü beladan koru bizi ey rabbimiz...

Mümkire karşı tığ ile teber

Mümine zulmedenler olsun heder...

Yoktur Ali'den güçlü yiğit.

Ve bulunmaz Zülfikar'dan keskin kılıç

Eğriyi doğrultan düzgün kılıç!

Ey gazi, ey şehit...

Şüphesiz Ali'dir şanlı yiğit! ‘‘

Dildeki duanın gönüldeki dileğin kabulü için,

gerçeğin demine hüü!

Okunan Birler gülbengi:

‘‘Bismişah Allah Allah

Dolular dolu ola, muratlar hası ola, divan Hakka yazıla.

Aman dediğimiz yerde ermiş yetişmiş ola. şerler def ola. Münkir mnafik mat ola, mminler şad ola.

Meydanlar abad ola, sırlar mestur, gnller mesrur ola. Hanedanı fukara mamur ola.

Er hak Muhammed Ali gözcümüz, bekçimiz ola. On iki imam, On dört masum pak, on yedi kemer best, efendilerimiz katarından didarından ayırmaya. Recai gaip erenlerin, kutb’ul aktab efendilerimizin hayırları, himmet alileri ve safa nazarları zerimizde hazır ve nazır olmuş ola. Hak erenler, Münkir mnafik şerrinden emin eyleye, iki cihanda korktuğumuzdan emin, umduğumuzdan nail eyleye. Dertlerimize derman, gnllerimize iman, hastalarımıza şıfa, borçlarımıza edalar ihsan eyleye. Cümleyi naciden ve güruhu selinden eyleye. Hak erenler devletimizin kılıcını keskin, milletimizin sözünü üstün eyleye. Gökten hayırlı rahmetler, yerden hayıtlı bereketler, ihsan eyleye. Namerde muhtaç etmeye. Dualarımızı dergâhı izzetinde kabul ve makbul eyleye. Vaktimizin de haklısı hayırlısı gele. Dil bizden, nefes hak erenlerden. Nuru nebi, kerem Ali, stadımız Hüssem şah Gani Otman Baba, Hacı Bektaş Veli, Sultan şücaeddin, Demir baba, İlhan Baba, alçakta yüksekte yatan erler, evliyalar, enbiyaların, Kızıl Deli Sultan efendilerimizin hayırları himmetleri gelsin Akyazılı Sultan’ın demi devranı dönsün. İçmiş olduğumuz demlerde Otman Baba aşkına (Burada muhabbet ne için yapılıyor ise ona uygun ekleme yapılır. Örneğin birlik aşkına, nevruz aşkına, ölüm ile ilgili ise ölenin ismi ilave edilebilir. Bu durum diğer glbenkler içinde geçerlidir) içilmiş olsun. Akyazılı sultanın demine, keremine gerçeğe h diyelim. Ya Allah ya Muhammed ya Ali h.’’

Okunan ilk glbengin ardından iki yudum dem alındı ve hemen ardından ler dem glbengine geçildi

Okunan üçler dem gülbengi:

“Nur ola, Sır ola, Mümin, Müslim gönüller bir ola.

İmam Hasan, İmam Hüseyin Efendimiz yardımcımız ola.

Kutb’ul Alem Hüssem Gani Otman Baba Sultanın demi devranı dönsün.

İçmiş olduğumuz bu üçler demi de Otman Baba aşkına içilmiş olsun.

Üçler Demine Keremine Gerçeğe Ya Ali Hüü.”

Üçlerden sonra bir yudum daha dem alındı. Saki baba mutfağa ve pervane babaya dem hazırladı. Cem babası ciğerlerin arkasındanda lokmaların gelmesini söyledi ve gelen ciğer ve lokmanın duası verdi. Lokmaların sofralara eksiksiz konulması ve oradaki organizasyonun işleyişinde ana bacının ciddi bir rolü olduğunu gözlemledik. Sonra saki sofralara dem göndermeye başladı ardından beşler demi gülbengi okundu. Bu arada dörtler aşkına bir yudum dem alındı.

Okunan beşler demi gülbengi:

“Allah eyvallah

Nur ola, sır ola mümin Müslim bir ola.

İmam Hasan, imam Hüseyin efendilerimiz yardımcımız ola.

Hünkâr Hacı Bektaş Veli, Hüssem Şah Gani Otman Baba, Sultan Şücaeddin, Demir Baba, Gül Baba, Şeremet Baba, Kızıldeli Sultan, Akyazılı Sultan’ın demi devranı dönsün.

Birler, üçler, beşler, yediler demimizde beşler demi olsun. Otman Baba aşkına gerçeğe ya Allah, ya Muhammed, ya Ali hüü.”

Bu arada altılar aşkına bir yudum dem alındı. Gelen lokmalar yenirken canlar birbiri ile sohbet etmeye başladılar. Bu sırada yapılan sohbetin sık sık görüşemeyen canların birbirinin halini hatırlarını sormasına vesile olduğunu gördük. Ayrıca burada bizim önem verdiğimiz için gözlemlemiş olduğumuz bir diğer husus ceme katılanların yaş

ortalamaları idi. Bu sohbet sırasında bazı hizmet sahiplerinin, ceme katılan canların gençler olmasının oradakileri memnun ettiğini gözlemledik.

Bir süre sonra yediler dem duasına geçildi.

Yediler dem gülbengi:

‘‘Bismişah Allah Allah

Demler dem ola. Bereketi gani ola. Niyaz sahiplerinin niyazı kabul ola.

Muratlar hâsıl ola. Aman dediğimiz yerde ermiş yetişmiş ola. Ne niyetle gelmiş ise hak divanına yazılmış ola.

Pirimiz Ali katarından, dizdarından cem-i cümlemizi ayırmaya.

Bakilere hak ömür bereketi vere. Pirimiz Hüssem Şah Gani Otman Babamızın demi devranı döne.

Akyazılı Sultanın demine keremine içtiğimiz bu yediler deminden cümle ölmüşlerimiz haberdar ola.

Otman Baba aşkına içile. Yediler demine gerçeğe hüü diyelim. Ya Allah, ya Muhammed, ya Ali hüü.’’

Yediler demi alındı ardından saki baba zakirlere dem verdi. Zakir baba hazırlığını yaptı, sazını babaya gönderdi; baba sazı üç kere öpüp alnına koydu ve mızrapla üç kere tellere vurarak ve zakire duasını verir.

Verilen dua şu şekildeydi:

‘‘Ya Allah, ya Muhammed, ya Ali pirimiz üstadımız Hüssem Şah Gani Otman Baba'nın demi devranı dönsün.

Söylemiş olduğunuz nefesler Otman Baba aşkına olsun. Gerçeğe hüü.’’

Nefesler başlamadan önce cem babası bizi zakirler ilk üç nefesi bitirinceye kadar çok acil durumlar dışında meydandan kimsenin çıkamayacağı, üç nefesler bittikten sonra

devam eden nefeslerde şah beyitinin okunduğu zamanlar hariç meydana giriş çıkış yapılmasına izin verildiği konusunda uyardı ve bilgilendirdi.

Otman Baba anma ceminde okuna ilk üç nefes şunlardı:

Pirim Otman Baba

‘Gönül mahzun iken şahta eğlenir

Pirim Otman Baba Ganidir Gani

Pirim Hüsam Şah Ali'dir Ali

Eşiğine yaslanıp yatan abdallar

Pirim Otman Baba Ganidir Gani

Şahım Hüsam Şah Ali'dir Ali

Ziyaret edenler olurlar hacı

Üç yüz altmış halifesi ona duacı

Yedi burca giydirdi tacı

Pirim Otman Baba Ganidir Gani

Kerametle şol dünyayı taşıran

Yezit kabilesinin aklın şaşırta

Yeşil çimen üstünde kebab pişiren

Pirim Otman Baba Ganidir Gani

Yüz bin kerameti cümlesi olan

Yezit sen bu gerçek veliye inan

Karataş üstünde hırkasın yuyan

Pirim Otman Baba Ganidir Gani

Kutbiyet burcuna geçip oturan

Kerametle gök bulutu getiren

Kara taşı arkasına geçiren

Pirim Otman Baba Ganidir Gani

Yeşil temrenin okların uçuran

Yezit olanları geri kaçıran

Yedi yüz abdalı ottan geçiren

Pirim Otaman Baba Ganidir Gani

Pir Sultanım eydir ikrarın tutan

Cümle Rumeli 'yi bekleyip yatan

Kudret definesi suyun akıtan

Pirim Otman Baba Ganidir Gani''

Kurban Nefesi

'Allah-hu ekber dedim kurbanı kestim hüü

Erenlere yakın olmaktır kastım

Hazreti Hüsam Şah, hem benim dostum hüü

Kabul edin kurbanımız erenler.

Kurbanı keserler muhabbetin için hüü

Münkürü Yezidi, müminden seçin

Kurban hürmeti ile günahattan geçin hüü

Kabul edin kurbanımız erenler

Halil İbrahim bıçağını salladı hüü

İsmail'in elin ayağın bağıladı

Gökte melekler feryat edip ağladı

Kabul edin kurbanımız erenler hüü

Halil İbrahim, İsmail'e hem bıçak çaldı

Cebrail koç kurbanı, aldı da geldi hüü

Bize ol demde kurban, hem vacip oldu h

Kabul edin kurbanımızı erenler hüü

Dinleyin İsmail'in sözünü

Hak için kurban vermiştir özünü hüü

Bir taş attım çıkardım, şeytanın gözünü

Kabul edin kurbanımız erenler hüü

Pir Sultanım eydir feyiz bulucu

Günahımız çok olduğunu bilici hüü

Hazreti Hüsam Şah olsun duacı

Kabul edin kurbanımız erenler hüü''

Birlik Nefesi

''Erenler meclisinde kırklar ceminde

Muhammed nuruna boyandı Alim.

Kırklar ile bile ayin-i cemde

Bu aşkın sırrına özendi Alim.

Mansur kabul etti hakkın darını

Erenlere verdi küllü varını.

Muhammed'e verdi hak didarını

Ol nura bulandı, boyandı Ali

Tuba ağacından aldı dört yaprak

Pençeyi abaya taksim kılarak

Bir hurka ayırdı içinden erhak

Giyindi yenini dolandı Ali.

Hu dendi birliğe kuruldu erkân

Hakikat kuruldu dem ile devran

Semaha kalktı cümle aşıknan

Kırk kere meydanı dolandı Ali.

Kul Himmet eder Hak Muhammed'e

Dahi yol gider mi birlikten öte

Birliğe uymayan ayrı durana

Ona lanet dedi ilendi Ali''

Zakir baba üç tane nefes okuduktan sonra baba bundan sonra şu gülbengi okudu;

''Bismişah Allah Allah

*Nefesler gür ola, muratlar hâsıl ola, divan Hakka yazıla. Aman dediğimiz yerde
ermiş yetişmiş ola.*

Saz çalan eller nefes söyleyen diller yorulmaya.

*Nefesler kabul ve makbul ola. Söylenmiş olan bu nefesler Otman Baba aşkına
söylenmiş ola.*

Gerçeğe ya Allah, ya Muhammed, ya Ali hüü. ''

Sonra sırası ile varsa diğer zakirlere ve nefes söylemek isteyenlere söz verildi. Burada baba her bir kişinin ikişer nefesten fazla nefes söyleyemeyeceğini, en az yedi tane nefesin söylenmesi gerektiğini. Eğer nefes söyleyen olmaz ise zakir babanın bu sayıyı yediye tamamlayacağını, yediden fazla nefes olur ise tek sayılı nefesler olmasına dikkat edildiğini söyleyerek konu hakkında bizi bilgilendirdi.

Ardından orada bulunan gönüllü bir ana bacı iki nefes okudu.

Ana Bacı Nefesi

''Arz eyleyip yola girsem hüü

O mübarek yüzün görsem hüü

Eğilip yüzümü sürsem, Demir Babam hüü

Gizli sultanım hüü

Mutfağında kaynar aşı hüü

O dur erenlerin başı

Hüseyin Baba kardeşi, Demir Babam hüü

Gizli sultanım hüü

Başındadır yeşil tacı hüü

Yüzün gören olur hacı hüü

Cümlemiz ona duacı Demir Babam hüü

Gizli sultanım hüü

Ak kaşına binip coşsam hüü

Bende perdesinden geçtim hüü

Beş parmağın suyun içtim, Demir Babam hüü

Gizli sultanım hüü

Üst yanında yeşil dağlar hüü

Dergâhında güller kokar hüü

Dervişlerimiz matem tutar, Demir Babam hüü

Gizli sultanım hüü

Pir Sultanım sözün özü hüü

Hakka eder niyazı hüü

Cümlemiz ona duacı, Demir Babam hüü

Gizli sultanım hüü''

Ana Bacı Nefesi

''Otman Baba dergâhını sorarsan hüü

Dergâhı cennettir Otman Baba'nın

Dergâhı güzeldir Gani Sultan'ın

Eğilsen eşiğine niyaz eylesem hüü

Dergâhı cennettir Otman Baba'nın

Dergâhı güzeldir Gani Sultan'ın

Güzeldir meydanı hoştur yapısı

Üç yerden açılır canlar kapısı

Mümin Müslim ziyaret etse hepsi

Dergâhı cennettir Otman Baba'nın

Dergâhı güzeldir Gani Sultan'ın

Ziyarete gelirler beyler, paşalar hüü

Türbesine girerler sırrın açarlar

Ab-u Kevser şerbetinden içerler

Dergâhı cennettir Otman Baba'nın

Dergâhı güzeldir Gani Sultan'ın

Pir Sultan'ın ey der mendes olalım

Horasan'dan kalkıp Rum'a gelelim

On iki imamlardan himmet alalım hüü

Dergâhı cennettir Otman Baba'nın

Dergâhı güzeldir Gani Sultan'ın''

Okunan nefesler bittiğinde kalan yemeklerin getirilmesi istendi. Yemekler yendikten sonra aşçıya "kıyıda köşede gelecek bir şey kaldı mı?" diye soruldu, sofraya en son tatlılar geldi.

Ardından zakir sofraya nefesi ve bir nefes okudu.

Sofra Nefesi

‘‘Muhammed Ali’dir gaziler başı

Koç kurbanı bilmem kime yolladı

Üçayağı bağlı biri baştadır

Koç kurbanı İsmail’e yolladı hüü

Allah’ım ismi cümle aleme doldu

Biz onlardan aldık erkanı yolu

Gazadan gelirken hazreti ali

Düldülün (atının) ardına kimi bindirdi hüü

Çağırayım sıdk ilen bütün veliye

Öğüt versem kar eylemez deliye

Kimden kimlik geldiyse Hazreti Ali’ye

Düldülün ardına onu bindirdi hüü

Boz atlı Hızır abu hayattan içti

İçti de ağzından gaffarın saçtı

Muhammed Mustafa dünyadan göçtü

Hırka ile tacını ona gönderdi.

Taç ile hırkayı ona gönderdi hüü

*Kim okudu ak üstünde karayı
Yezit vurdu ya yüreğime yarayı
Yemen ellerinde Veysel Karani
Hırka ile tacını ona yolladı
Taç ile hırkayı ona gönderdi.*

*İndim seyir eyledim Kâbe şarını
Onda derler Muhammed'in nurunu
Taştan yaptırmıştır dört duvarını
Eşiğini bilmem kime yondurdu
Kapısını bilmem kime kurdurdu hüü*

*Pir sultanım eydir kadir Allah'im.
Canı gönülden severiz biz Allah'ı.
Halil hatim eylemiş Kabetullahı
Eşiğini İsmail'e yondurdu.
Kapısını İbrahim'e kurdurdu hüü''*

Birlik Nefesi

‘Erenler meclisinde kırklar ceminde

Muhammed nuruna boyandı Alim.

Kırklar ile bile ayin-i cemde

Bu aşkın sırrına özendi alim.

Mansur kabul etti hakkın darını

Erenlere verdi küllü varını.

Muhammed’e verdi hak didarını

Ol nura bulandı, boyandı Ali

Tuba ağacından aldı dört yaprak

Pençeyi abaya taksim kılarak

Bir hırka ayırdı içinden erhak

Giyindi yenini dolandı Ali.

Hüü dendi birliğe kuruldu erkân

Hakikat kuruldu dem ile devran

Semaha kalktı cümle aşkınan

Kırk kere meydanı dolandı Ali.

Kul Himmet eder Hak Muhammed’e

Dahi yol gider mi birlikten öte

Birliğe uymayan ayrı durana

Ona lanet dedi ilendi Ali.’’

Baba sofraya duasını verdi sofraya duası:

‘‘Bismillah Allah Allah

Elhamdülillah elhamdülillah. Lokmalar kabul ola. Muratlar hasıl ola.

Piştirip getirene, yedirip içirene fal mezat ola.

Kurban sahiplerinin kurbanları Hak divanında kabul ola.

Her tüyüne bin bir sevap yazıla. Gittiği yerler gam kasavet görmeye.

Yiyenlere şifa, yedirenlere delil ola. Sofralarımıza Halil İbrahim bereketi vere.

Hüssem Şah Gani Otman Baba'nın himmetleri üzerimize olsun.

Otman Baba aşkına. Gerçeğe hüü.’’

Sofralar kaldırıldı. Sofralar kaldırılınca süpürgeci bacı geldi yerleri süpürür bu sırada her hangi bir gülbenk söylenmedi, sadece hizmetler kabul olsun dendi. Ardından leğender bacı geldi babanın, ana bacının ve bir post sahibinin eline su döktü. Üç kişiye su dökmesinin yeterli olduğu ile ilgili baba bize bilgi verdi. Burada da gülbenk okunmadı sadece hizmetler kabul olsun dendi. Ve semahlara geçildi

Semahlar başlayınca zakir baba ilk nefesi söylerken baba ‘‘Ya Allah, Ya Muhammed, Ya Ali pirimiz üstadımız Hüssem Şah Gani Otman Baba'nın demi devranı dönsün. Otman Baba aşkına, gerçeğe hüü.’’ diye dua verdi.

Semah başlamadan Sakinin ortayı açması ve zakirlere dem vermesi için zakirlerin yalvarması denilen nefeslerin okunmasıyla semahlar başladı.

‘‘Ey benim divane gönlüm

Dağları dolaşalım hüü

Dağlar var dağlardan yüce

Derdimi söylesem size

Söylesem üç gün üç gece

O elin ayağına varsam?

Hayırlı gülbengini alsam hüü

Pir Sultanım ey gaziler

Irmakların akar iniler hüü

*Dağda ekerler arpayı
Saki baba aç ortayı
Hüü hüü Saki Baba'nım demine hüü
Kalksın semah eylesin canlar hüü
Semah eylesin canlar biat eylesin canlar
Ey canlar ey canlar
Gelmedi bizim fıncanlar
Hüü hüü saki babanın demine hüü
Sakisin cömertsin
Hüü saki babanın demine hüü''*

*''Alçacık kiraz dalları
Dibinde yeşil halleri
Ya Muhammed ya Ali sen göster doğru yolu
Bu yol erenlerindir
Hem semah dönenlerindir
Bu yola eğrilik sığmaz doğruca gelenlerindir.
Dağda ekerler arpayı
Saki baba aç ortayı
Şah bize nesini vermiş
Adem'e nefsinin vermiş
Yezide cevri cefayı mümine sefayı vermiş
Dağda ekerle arpayı
Saki baba aç ortayı
Yerde ufacık karınca
Çalışırlar muhtacınca
Dolu olmasa yarımca içsek söylesek olmaz mı?
Dünyada kim kalmış baki
Kadehi doldursun saki*

*Sakisin cömertsin hüü saki babanın demine hüü
Ey canlar ey canlar gelmedi bizim fincanlar
Yarım istedik dolu geldi
Şükür gönlümüz oldu
Hüü saki babanın demine hüü''*

Doğruca

*'Adım adım Hak yanına varayım
Güvercinlik derler şara vardın mı?
Alimin olduğu yeri gördün mü?*

*Fatıma derler Hasan Hüseyin'in anası
Her dem gitmez ak ellerin kınası
On iki imamların sohbet hanesi
Güvercinlik derler şara vardın mı?
Alimin olduğu yeri gördün mü?*

*Yemen'den ötesi seksen konaktır
Ande gâvur yoktur Müslüman çoktur
Kırkını bir araya derseler haktır
Güvercinlik derler şara vardın mı?
Alimin olduğu yeri gördün mü?*

*Ulu bezirgânın gelip geçtiği
Türlü kumaşların alıp sattığı
Hamza pehlivanın güreş tuttuğu
Güvercinlik derler şara vardın mı?
Alimin olduğu yeri gördün mü?*

*Pir Sultanım incitmeyin deliyi
Üstümüzden eksik etmeyin doluyu
Horasan'da yatar derler Ali'ye
Güvercinlik derler şara vardın mı?
Alimin olduğu yeri gördün mü?''*

Doğrucadan sonra

*'Dünya dedikleri bir dipsiz ambar
Alimin yoldaşı Zülfikar kamber
Kâbe'yi yaptıran Halil peygamber
Ayrılık derdinin dermanı nedir?*

*Neyime ağlayayım neyime güleyim
Taşlar alıp bağrıma basayım
Kerbela yatır derler Hasan Hüseyin
Ayrılık derdinin dermanı nedir?*

*Deryalar üzerinde gezer bir gemi
Yiyelim çelim hüü sürelim demi
Dergâhlar bekçisi de hüü uludur nebi
Ayrılık derdinin dermanı nedir?*

*Pir Sultanım eydir aktan karadan
Allah ayırması demden semahtan
Erenleri eksik etme hayır duandan
Ayrılık derdinin dermanı''*

Aşk Ali (Aşkale) Semahı

‘‘Sordum sarı çiğdeme

Senin benzin ne sarı aşk Ali Hüü dost Ali hüü

Ne sorarsın hey derviş

Hak korkusu çekerim aşk Ali hüü dost Ali hüü

Sordum sarı çiğdeme

Seni koparmak var mıdır aşk Ali hüü dost Ali hüü

Ne sorarsın hey derviş

Eğil de kokla dön geri aşk Ali hüü dost Ali hüü

Sordum sarı çiğdeme sen

Nerelerde kışlarsın aşk Ali hüü dost Ali hüü

Ne sorarsın hey derviş

Ben yeraltında kışlarım aşk Ali Hüü dost Ali hüü

Sordum sarı çiğdeme

Sen yeraltında ne yersin aşk Ali hüü dost Ali hüü

Ne sorarsın hey derviş

Kudret lokması yerim aşk Ali hüü dost Ali hüü

Sordum sarı çiğdeme

Senin annen baban var mı aşk Ali hüü dost Ali hüü

Ne sorarsın hey derviş

Annem yer babam yağmur aşk Ali hüü dost Ali hüü

Sordum sarı çiğdeme

Sana da ölüm var mıdır aşk Ali hüü dost Ali hüü

Ne sorarsın hey derviş

Ölümsüz yer var mıdır aşk Ali hüü dost Ali hüü

Kemerciği belindedir

Tesbihciği kolundadır aşk Ali hüü dost Ali hüü

Allah'ın zikri dilindedir

Bunda da dervişler vardır aşk Ali hüü dost Ali hüü

Açılır cennet gülleri

Sallanır tuğba dalları aşk Ali hüü dost Ali hüü

Hazreti Ali'nin oğulları

Bunda da dervişler vardır aşk Ali hüü dost Ali hüü

Pir Sultanım erleriyle

Hakkı söyler dilleriyle aşk Ali hüü dost Ali hüü

Aksakallı pirleriyle

Bunda da dervişler vardır aşk Ali hüü dost Ali hüü''

Süzmede denilen turnalar semahının başlangıcı

''Baharın geldiğini nereden bileyim

Gül dikende biter bülbül daldadır

Eyüp'ün teninde iki kurt kaldı

Biri ipek sarar biri baldadır

Gönlüme dediler hayır ile zışan

İmam-ı Zeynel'e de vuruldu nişan

Tanrı ile bin bir kelam söyleyen

Ali Medine'de, Musa Tur'dadır.

Şeriat yolunu Muhammed açtı

Tarikat sırrını ol Ali seçti

*Şu dünyadan yüz yirmi dört erenler göçtü
Onlar hak dizdarda mehdi yoldadır.*

*Pir Sultan Abdalım ölürüm deme
Eyle niyazını kazaya koma
Sakın şu dünyada ölürüm deme
Tenim teneşirde sinem saldadır.’’*

Gül Baba Semahı

*“Gel gele bugün dost eline gidelim gidelim
Canımın canı Şahımda merdan Gül Baba, Gül Baba hüü
Canım Şahım Pir Sultanım Gül Baba Gül Baba hüü
Şahımdan ayrıldım feryat ederim, ederim
Arşa direk gidek Şahım Gül Baba, Gül Baba hüü*

*Batın kılıcı var hem tutar eli elinde
Keskin rehberleri vardır yanında yanında
Şefaatchimiz mahşer gününde gününde
Gel dinim, imanım Şahım Gül Baba, Gül Baba hüü*

*Gözlerinden kanlı yaşlar yeğidir yeğidir
Şükür bir araya geldik beşimiz beşimiz
Bundan sonra hüü demektir işimiz işimiz
Arşa direk gidek Şahım Gül Baba, Gül Baba hüü*

*Gel yedi iklim dört köşeye yürüye yürüye
İstekliye Hak muradın verirsin verirsin
Bir Muhammed bir serverin gülüsün gülüsün
Gel dinim imanım Şahım Gül Baba, Gül Baba hüü*

Pir Sultanım tutar idi yasını yasını

Aşık olan sever idi hasını, Gül Baba hüü

Turnaya vermiştir garip sesini sesini

Arşa direk gidek Şahım Gül Baba, Gül Baba hüü.’’

Semahlar döndükten sonra sıra kırklar semahına geldi. Bu semaha çiğ canlar yani ikrarı olmayan canlar alınmadığı için biz kırklar semahını görmedik. Kırklar semahı başlamadan önce baba kapıcı babaya “kendini bilen canları dışarı davet et” dedi ve çiğ canlar olarak adlandırılan bizler meydandan dışarı çıktık böylece kırklar semahı başladı, bittikten sonra baba kırklar demi gülbengini okuduğunu belirtti ve bizimle paylaştı.

Kırklar demi gülbengi:

“Bismişah Allah Allah

Vakitler tamam ola. Hayırlar feth ola. Münkir münaфіk mat ola. Niyaz sahiplerinin niyazları kabul ola. Muratları hâsıl ola. Divan hakka yazıla. Birler, üçler, beşler, yediler on iki imamlar, on dört masum paklar, on yedi kemerbestler, kırklar, yüzler, üç yüzler, beş yüzler binler, gözcümüz, bekçimiz, yardımcımız ola. Akşamdan beri yapmış olduğumuz dualarımızı, söylemiş olduğumuzu nefeslerimizi, dönmüş olduğumuz semahlarımızı, kesmiş olduğumuz kurbanlarımız hak divanında kabul ve makbul olsun. Nur-u nebi kerem-i Ali, kutb’ul alem Hacı Bektaş-ı Veli, Pirimiz Hüssem Şah Gani Otman Baba, Sultan Şücaeddin, Kızıldeli Sultan, Akyazılı sultan, demir baba efendilerimizin, alçakta, yüksekte yatan, erler, evliyalar, enbiyaların, hayırları himmetleri gelsin. Akyazılı Sultanın demi devranı dönsün, demimizde kırklar demi olsun. Kırkların demine keremine hüü diyelim gerçeğe hüü’’

Kırklar semahı bitip çiğ canlar içeri davet edildikten sonra sıra hizmet sahiplerine dua vermeye geldi. Hizmet sahibi olan saki baba, aşçı baba, çerağcı baba, pervane baba, leğender bacı ve süpürgeci bacı meydana geldiler. Zakir baba tüm hizmet sahipleri adına helallik istedi.

Baba hizmet sahiplerine şu gülbengi okudu:

Bismişah Allah Allah.

Erenler erkânı oldu bu gece kalmadı gönlümüzde şer. İmanımız Taki teslim er hak meydanında, Muhammed Ali yolunda, hizmet sahipleri hizmetlerini eda eylediler pak pak. Aşçı baba, saki baba, zakir baba, kapıcı baba, pervane baba, süpürgeci bacı, leğender bacının hizmetleri hak divanında kabul ve makbul ola. Dua bizden, kabul hak erenlerden ola. Hizmet sahiplerinin hizmetlerinin kabulüne gerçeğe hüü diyelim. Ya Allah ya Muhammed ya Ali hüü. ’’

Ardından kurban sahipleri meydana çağırıldı ve onlarında duası verildi. Ve cem yavaş yavaş dağılmaya başladı, canlar birbirleriyle ve bizimle vedalaştılar. Son olarak çerağcı baba çerağı sır etti böylece cem tamamlanmış oldu.

Kültürel bellekte Anma ceminde okunan nefeslerin dışında da nefesler bulunmaktadır. Kırk Cemi ya da Dar Ceminde ölenin arkasından okunan ölüm nefesleri vardır. Biz bu cemlere katılma imkânı bulamadığımız için zakirin defterinde bulunan nefesleri burada yazmayı uygun bulduk.

Ölüm Nefesi 1

Ne kaçarsın ölümden bulurlar seni

Haramiler gibi soyarlar seni

Kuru tahta üstünde yuyarlar seni

Yalvarın yuyanlara tenim zayıftır

Su koyan gardaşlarım halim yamandır hüü

Azrail'i gördüm belim büküldü

Neçe yıllık damarlarım çekildi hüü

Satına varmadan dilim tutuldu

Yalvarın yuyanlara tenim zayıftır

Su koyan gardaşlarım halim yamandır hüü

Azrail geldi oturdu yanıma

Façasıyla vurdu tatlı canıma hüü

Döndürmedi beni bir bir yanıma

Yalvarın yuyanlara benim zayıftır

Su koyan gardaşlarım halim yamandır

Merdivenden indirdiler aşağı

Sal üstünde bağladılar kuşağı hüü

Kara yerdir örtüm döşeğim

Var git ölümden bir vakitten sonra gel

Dedem der ki ölüm bir gün gelecek

Gelip defterlerimizi düreceğ hüü

Çok eşim dostum var beni görecek

Var git ölüm bir vakitten sonra gel hüü''

Ölüm Nefesi 2

''Şu dünyada üç nesneden korkarım

Biri yokluk, biri ayrılık ah ölüm ah ölüm hüü

Üçünden de hatırcığım hoş değil

Üçü de kul başına gelecek iş değil iş değil hüü

Gözlerimden akan kandır yaş değil

Biri yokluk, biri ayrılık ah ölüm ah ölüm hüü

Ben ders aldım hem dedemden hocamdan

Okuya okuya çıktım hecemden hecemden hüü

Her gardaşın belini büken ecelden

Biri yokluk, biri ayrılık ah ölüm ah ölüm hüü

Bir aşkımda dağ başında gezdim

Bahar ayları ormanları yüzdüren yüzdüren hüü

Pir Sultanım dost kazanımı dolduran

Bir kadeh ile cümle âlemi kandıran kandıran hüü

Neçe ağalar beyler attan indiren

Biri yokluk, biri ayrılık ah ölüm ah ölüm hüü''

Ölüm Nefesi 3

''Ana mevalinde hikmete erdim hüü

Dokuz aylık yoldan misafir geldim

Geldim ama yine gitmem gerektir hüü

Allah Allah Gani babam sana eyvallah

Allah Allah mürşit sana eyvallah

Beş yaşında elim ermez başıma hüü

On yaşında gezerim başlı başına

On beşinde yirmisine yol olur hüü

Otuzunda boz bulanık sel olur

Kırk yaşında bir ırmakçık göl olur hüü

Allah Allah Gani babam sana eyvallah

Allah Allah mürşit sana eyvallah

Ellisinde yarı yaşımı yetirdim hüü

Altmışında yolum yokuşa düşürdüm

Yetmişinde tebdilimi şaşırdım hüü

Allah Allah Gani babam sana eyvallah

Allah Allah mürşit sana eyvallah

Sekseninde çıktım dağlar başına hüü

Doksanında seyreyledim alemi

Pir Sultanım yaşımı getirdin yüze hüü

Verdin yine can şerbetini içirdin bize''

Sahada Halife Baba, Baba, zakir gibi geleneğin temsilcileri ile yapmış olduğumuz mülakatlardan Musahipsiz Babaluların hiyerarşik bir düzen içinde geleneklerini devam ettirme azminde olduklarını gördük. Anma Cemine katılımımızla elde etmiş olduğumuz veriler bu dini grubun kendilerine özgü erkâna sahip olduklarına dair önemli bir kanıt niteliğindedir. Araştırmamızı Covid-19 nedeniyle sınırlandırmak zorunda kaldığımız için tecrübe edilmesi gereken Görgü Cemi, Birlik (Tohum) Cemi, Muharrem Cemi ve Kırk Cemi gibi ibadetlere dahil olamadık. Bu cemlerin muhtevası muhtemelen ulaştığımız sonuçları destekleyecektir.

Sonuç

Otman Baba zümresi 15. yüzyılda Balkanlarda geniş bir taraftara sahip iken Bektaşî tarikatının yayılmacılığı karşısında giderek erimiştir. 16. yüzyıldan itibaren Bektaşîlik çatı örgüt olarak kendi erkanını diğer tarikatlara dayatmaya başlamıştır. Şeyh Şücaeddin Veli Ocağı da bu etki altında kalan tarikatlardan biridir. Şücaeddin Veli Ocağının bu dönüşümü dolaylı olarak Otman Baba tarikatına da yansımıştır. Bektaşîlik erkânı, Şücaeddin Veli Ocağı eli ile Otman Babalılara dayatılmaya başlanmıştır. Bu tesir altında Çift Menzilli, Musahipli Otman Babalılar denilen zümre Kuzey Bulgaristan'da on iki erkan ile ibadet etmektedir. Güney Bulgaristan'da Tek Menzilli, Musahipsiz Otman Babalılar bu tazyiki kabul etmeyerek günümüze kadar kimliklerini koruyabilmişlerdir. Fakat, tazyik halen devam etmektedir. Bu durum onları hem diri tutmakta hem de strateji geliştirmelerine yardım etmektedir. Ama giderek sayıları da azalmaktadır. Bugün Musahipsiz Otman Babalılar Otman Baba süreğini devam ettiren küçük bir grup olarak hayatlarını devam ettirmektedirler. Musahipsiz Babalılar Şeyh Şücaeddin Veli Ocağına bağlı olmayı kabul etmemektedirler. Halife Babalar bir başka ocağa bağlı olmadan kendi iradeleri ile hareket edebilmelerini kolaylaştıran taç okuma şekliyle bağımsızlıklarını sağlamış görünmektedirler.

Musahipsiz Otman Babalılar, kimliklerinin belirgin unsurları olarak yedi sembolizmine ve musahipsizliğe vurgu yapmaktadırlar. Ayrıca, Otman Baba, Akyazılı Baba, Demir Baba gibi yol erenleri saygıyla anılarak grup aidiyetleri güçlendirilmektedir. Musahipsiz Babalılar, özgünlükleri hususunda eleştirilmektedir. Buna rağmen Musahipsiz Babalılar, erkânlarını Otman Baba'dan alınan bir miras gibi düşünerek özgünlüklerine dayanak oluşturmaktadırlar. Otman Baba hem erkân sahibidir hem de karizması ile kendisini kabul ettirmiş bir evliyadır. Ama ona asıl karizma kazandıran özelliği yedinci İmam Musa Kazım'ın yedinci göbekten torunu olmasıdır. Yani Otman Baba "kutlu soy" dan gelen kutsal bir şahsiyettir, kurtarıcı rolünü oynamaktadır. Bağlıları da onun bu yönüne tazim etmektedir, nefeslerinde bu çok belirgindir.

Otman Babalılarının kimliklerini yansıtan en belirgin kültürel unsurlardan biri cem ibadetleridir.

Cemlerde uygulanan hizmetler diğer inanç gruplarına göre farklıdır. Yedi hizmet üzerinden cem yapılmaktadır. Bu ayırıcı özellik kendilerine sağlam bir kimlik duygusu vermektedir.

Cemlerde okunan nefeslerde yol pirleri sayılan Otman Baba, Akyazılı Baba ve Otman Baba'nın adı geçmektedir. Bu durum onların otantik olarak Otman Babalı olduklarını göstermektedir.

Kaynakça

- Assmann, J. (2018). *Kültürel Bellek*. İstanbul: Ayrıntı.
- Assmann, J. (2018). *Kültürel Bellek*. İstanbul: ayrıntı.
- Balkanlı, A. K. (1986). *Şarki Rumeli ve Buradaki Türkler*. Ankara : Elha Kitabevi.
- Creswell, J. W. (2016). *Nitel Araştırma Yöntemleri Beş Yaklaşımına göre Nitel Araştırma ve Araştırma Deseni*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Develioğlu, F. (1993). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*. Ankara: Aydın Kitapevi Yayınları.
- Engin, R. (2010). Geçmişten Günümüze Trakya ve Balkanlarda Bektaşî ve Bektaşî Kültürü. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi* .
- Engin, R. (2014). *Trakya ve Balkanlarda Bektaşîlik ve Bektaşî Sürekleri*. Malberg-Almanya: Alevi-Bektaşî Kültürü Enstitüsü.
- Ersal, M. (2016). *Alevilik Kavramları ve Ocak Sistemi Çubuk Havzası Örneği*. Ankara: Gazi üniversitesi Türk Kültürü ve Hacı Bektaş V eli Araştırma Merkezi Yayınları Araştırma Dizisi: 25.
- Ersal, M. (2012). Şücaeddin Veli Ocağı: Balkan Aleviliğindeki, Rolü ve Önemi. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi* , 223.
- Gökbel, A. (2019). *Ansiklopedik Alevi Bektaşî Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınlığı:515.
- Korkmaz, E. (1993). *Alevilik-Bektaşîlik Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Kaynak Yayınları.
- Melikoff, İ. (1993). *Uyur İdik Uyardılar, Alevilik-Bektaşîlik Araştırmaları, Çev. T. Alptekin* . İstanbul: Can Yayınevi.
- Melikoff, İ. (1993). *Uyur İdik Uyardılar, Alevilik-Bektaşîlik Araştırmaları, Çev. T. Alptekin* . İstanbul: Cem Yayınevi.
- Noyan, B. (1976). *Demir Baba Vilâyetnamesi*. İstanbul: Can Yayınları 53.
- Noyan, B. (1995). *Bektaşîlik ve Alevilik Nedir?* İstanbul: Ant-Can Yayınları.
- Ocak, A. Y. (1989). “Alevi” md., T.D.V.İ.A., C.II. ' . İstanbul.

- Ocak, A. Y. (1999). *Osmanlı İmparatorluğu'nda Marjinal Sûfîlik: Kalenderîler (XIV-XVII. Yüzyıllar)*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Saygı, H. (1996). *Otman Baba ve Velâyetnamesi*. İstanbul: Saygı Yayınları.
- Saygı, H. (1996). *Şeyh Safi Buyruğu*. İstanbul : Saygı Yayınları.
- Saygı, H. (2013). *Türklerin Balkanlara Geçişi Alevi Bektaşî Zümreler*. İstanbul: Cem Vakfı Yayınları.
- ŞAHİN, H. (2007). *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. Ocak 2022 tarihinde <https://islamansiklopedisi.org.tr/otman-baba> adresinden alındı.
- Şapolyo, E. B. (1964). *Mezhepler ve Tarikatlar Tarihi*. İstanbul: Türkiye Yayınevi.
- Yaman, A. (2012). *Yaman, Ali (2012). Alevilik ve Kızılbaşlık Tarihi, Nokta Kitap*. Nokta Kitap.
- Yıldırım, R. (2019). *Bektaşîliğin Doğuşu*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Yıldırım, R. (2018). *Geleneksel Alevilik*. İstanbul: İletişim .
- Yıldırım, R. (2018). *Geleneksel Alevilik*. İstanbul: İletişim.

EKLER

EK-1 GÖRÜŞME LİSTESİ

Görüşülen Kişi	Yaş	Meslek	Cinsiyet
Hayati Dağlıoğlu	70	Emekli Asker	Erkek
İnci Dağlıoğlu	68	Ev Hanımı	Kadın
Hasan Türkekul	53	Mali Müşavir	Erkek
Erbey Kılıç	68	Şoför	Erkek
Tevhide Tunçcan	82	Ev Hanımı	Kadın
Ali İhsan Mete	74	Emekli Öğretmen	Erkek
Ertan Bedik	-	İşçi	Erkek
Burhan Dereli	52	İşçi	Erkek
Muharrem Tezol	78	Emekli	Erkek
Hüseyin Gazi	86	Emekli	Erkek
Vehbi Dalar	86	Emekli	Erkek

Ek-2: Hayati Dağlıoğolu Baba Kırklareli/Babaeski

Ek-3: Hasan Trkekl Baba Çorlu/Türkgücü Köyü

Ek-4: Çorlu/Türkgücü Köyü Otman Baba Anma Cemi, Niyaz Alırken

Ek-5: Çorlu/Türkgücü Otman Baba Anma Cemi, Niyaz Alırken

Ek-6: Çorlu/Türkgücü Otman Baba Anma Cemi'nde Sofralar Kurulduktan Sonra Bir Görüntü

Ek-7: Çorlu/Türkgücü Otman Baba Anma Cemi Aşçı Ana Tevhide Tunçcan.

Ek-8: Çorlu/Türkgücü Otman Baba Anma Cemi Keşkek Dövme

Ek-9: Köşançiftliği Köyü Zakirler

Ek-10: Uzunköprü/Yeniköy Mülakat Sonrası Bir Görüntü

Ek-11: Çorlu/ Türkgücü Köyü Mülakat Sonrası bir görüntü

Ek-12: Çeşmeli Köyü Mülakat Sonrası Bir Görüntü

Ek-13: Musahipsiz Otman Babalarına Ait Yedi Terekli Ta

Ek-14: Otman Baba'ya Ait Olduđuna İnanılan Yedi Kõşeli Mühür

